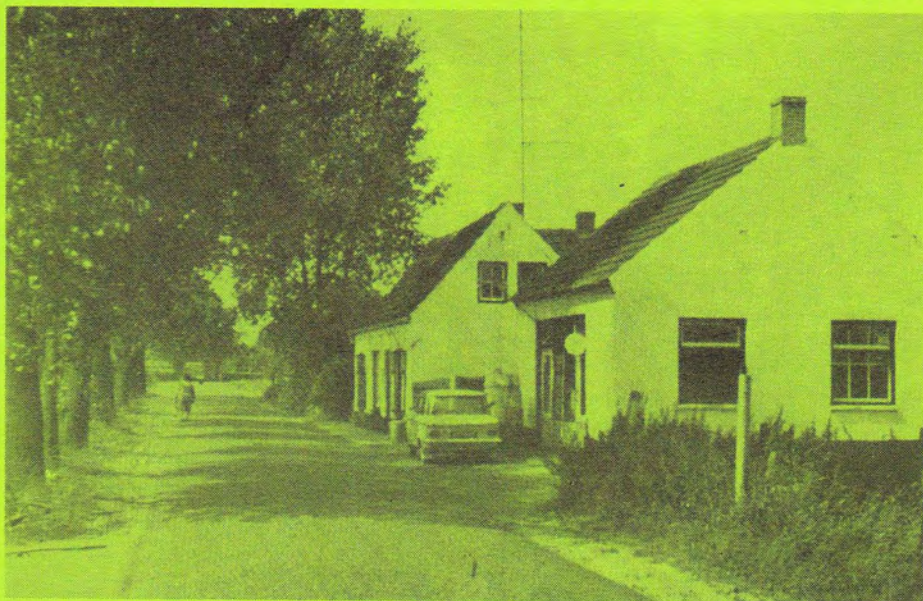

ROSMALLA

Jaargang 6
Nummer 2
Juli 1996

Losse nummers f 6,25

In dit nummer o.a.:

- Janus van Rosmalen
- Schokkend nieuws
- Dien van Muilekom

Colofon

Rosmalla (ISSN 0925-2894) is een uitgave van de Heemkundekring Rosmalen en verschijnt eenmaal per kwartaal.

Redactie: Mari van de Ven en Harry Coppens.

Redactieadres: Stationsstraat 8, 5241 EE Rosmalen, tel. 073-5218349.

Secretaris Heemkundekring: A.J. van de Ven, M. Nijhoffstraat 8, 5242 CV Rosmalen. Tel. 073-5214094.

Leden, abonnees en donateurs ontvangen *Rosmalla* en *Rosmalla Extra*. Donateurs betalen minimaal f 25,- per jaar. Abonnees (voor minimaal één jaar) betalen f 25,- per jaar (postabonnees f 35,- per jaar), over te maken op het bankrekeningnr. van de Heemkundekring, o.v.v. "abonnement Rosmalla".

Bankrekeningnr.: 18.45.43.444 (Rabobank Rosmalen, postgiro van de bank: 1099372) t.n.v. Heemkundekring Rosmalen, Deken Fritsenstraat 53, 5243 VM Rosmalen.

De meeste oude nummers van *Rosmalla* en *Rosmalla Extra* zijn nog verkrijgbaar op het redactieadres.

De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud der ondertekende artikelen, waaraan ook nooit iets veranderd zal worden zonder overleg met de auteur(s). Foto's en andere illustraties worden te allen tijde teruggezonden; teksten op verzoek.

Copyright © juli 1996. Heemkundekring Rosmalen. Zonder toestemming van redactie en / of bestuur mag niets uit deze uitgave worden overgenomen.

Van de redactie

Helaas moeten we in dit voorwoord twee trieste mededelingen doen. Ten eerste is een lid van onze Heemkundekring, pastoor W. Westerlaken, overleden. Op de bladzijde hiernaast wordt hij door onze voorzitter herdacht. Van zijn broer Jo Westerlaken heeft de redactie enkele foto's en een artikel uit de Molen uit 1979 mogen ontvangen. Achterin dit nummer hebben we dit artikel, vergezeld van vele foto's, opgenomen. Ten tweede hebben we weer eens een keer *helemaal geen* artikelen ontvangen van anderen dan onze vaste auteurs Henk de Werd, Harry Coppens en L. v.d. Aa. We willen weer eens een keer een oproep doen: schrijf!

Ten derde moeten we onze verontschuldiging maken over het feit dat deze *Rosmalla* zo belachelijk laat in Uw bus valt. Door omstandigheden kon de tweede ondergetekende niet eerder zijn deel van de werkzaamheden voor zijn rekening nemen. Onze excuses. Door deze vertraging hebben we de inleverdatum voor kopij een halve maand opgeschoven.

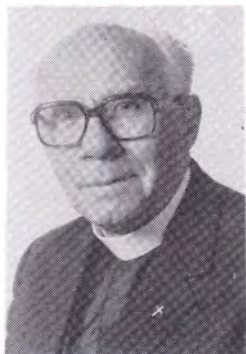
Na deze wat vervelende mededelingen, willen we U toch nog veel leesplezier wensen met deze *Rosmalla*.

Harry Coppens & Mari van de Ven

Kopij inleveren vóór 15 augustus 1996.

Bij de voorplaat: Zo herinnert de Rosmalenaar zich de Oude Baan, een tamelijk smalle weg met ontelbare prachtige bomen en vele karakteristieke huisjes. Hier het *gedoetje* van Eimard van den Hanenberg, dat, zoals het zoveel oude panden verging, gesloopt en geruimd werd in het kader van nieuwbouw en uitbreiding. In de schaduw van de bomen wandelt de vrouw van Dirk van der Heijden, die zoveel jaren in deze omgeving heeft gewoond en bij het zien van deze foto wellicht terugdenkt aan *die goeie ouwe tijd*. Foto overgenomen uit Henk de Werd, *Rosmalen in oude ansichten deel 3* (Zaltbommel, 1982), afb. 38.

In memoriam Pastoor Wim Westerlaken

Kort voor het ter perse gaan van dit nummer bereikte ons het bericht dat op 2 juli jl. op 85-jarige leeftijd Pastoor Wim Westerlaken is overleden. Na als pastoor werkzaam geweest te zijn in Brazilië (waar hij tot priester gewijd is) en in Boerdonk, keerde hij na zijn emeritaat naar zijn geliefde geboorteplaats Rosmalen terug. Pastoor Westerlaken was vanaf de oprichting van de Heemkundekring Rosmalen in 1989 lid van onze vereniging. De eerste jaren na de oprichting was hij een trouw bezoeker van onze bijeenkomsten. Vanwege zijn geleidelijk verslechterende gezondheid kon hij de laatste jaren niet meer actief deelnemen aan onze heemkundige activiteiten. Wim Westerlaken wist heel veel van de historie van Rosmalen. Vooral zijn topografische kennis van Rosmalen was voor ons een bron van inspiratie. Wij wensen de familie sterkte met dit heengaan.

De voorzitter van de Heemkundekring Rosmalen, Th.G.J.M. Derksen.

De foto's op deze pagina zijn ter beschikking gesteld door Jo Westerlaken. Zie ook pag. 35 en verder voor een overzicht van het leven van Wim Westerlaken.

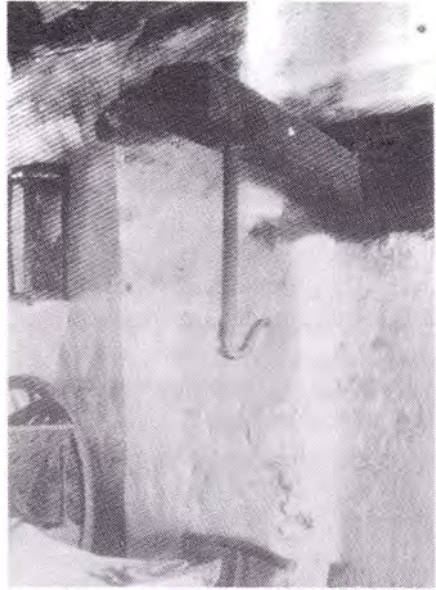
Wooncultuur in de Westbrabantse Kempen

De arrangementen van anachronistische tijdgenoten 4 (slot)

G. Rooyackers

Sjoke moest niets van kachels hebben. Een open vuur beschouwde zij als "gezonder". Werd er vroeger veel turf of *klot* gestookt (het grote brandijzer, de turfbak en gereedschappen in de stal wijzen daarop), Sjoke stookte dat hout dat van het eigen land kwam. Juist doordat de introductie van de kachel zoveel wijzingen met zich meebracht, zoals het stoken met van elders te betrekken kolen (zij was bevreesd voor koolmonoxide en ongezonde asresten), het aanschaffen van nieuw kookgerief en niet in de laatste plaats het hantieren van andere kooktechnieken, was de innovatiebereidheid in dit opzicht blijkbaar gering. Overwegingen van financiële aard zullen meegespeeld hebben, maar waren waarschijnlijk niet doorslaggevend. Voor haar vader zal de bereiding van warm veevoer in een grote "sopketel", waartoe een speciale draaiboom met vijshaal was geïnstal-

leerd, een belangrijk argument voor de handhaving van het open vuur geweest zijn. Werden de draaibomen op het einde van de negentiende en in het begin van de twintigste eeuw op de meeste bedrijven vervangen door vaste, op de voorstal ingemetselde fornuisketels, in Grazen bleef alles bij het oude en is de zeldzame draaiboom met alle nodige voorzieningen nog *in situ* aanwezig. Door de plaatsing van de grote allesbrander van neef Toon kan deze evenwel niet meer draaien en gaat de vijshaal schuil achter de schoorsteenpijp. Zaag- en lenghaal hangen sindsdien werkeloos op de voorstal. Aangezien Toon niet zelf kookt, vergde de introductie van de kachel voor hem, in tegenstelling tot Sjoke, geen ingrijpende gedragsaanpassingen. Verder was een kachel voor hem in feite noodzaak, omdat hij de speciale techniek om langdurig een open vuur te onderhouden, niet voldoende beheerste. Vormt de kachel thans de enige warmtebron in huis, Sjoke had de beschikking over een vijftal eenvoudige stoofjes, die ze, gevuld met gloeiende houtskool uit het open

Gezicht vanaf de voorstal op de achterzijde van de brandmuur, met de door de sleuf naast de deur stekende arm van de draaiboom (foto: SHBO).

vuur, her en der in het huis kon plaatsen om de ergste kou te verdrijven. Meer nog dan voor de warmte werden dergelijke stoofjes, als het ware mobiele "bijzetkacheltjes", gebruikt om het vocht uit de vertrekken te verdrijven. De stoofjes dienden echter in eerste instantie om de voeten op te plaatsen: de plavuizen vloer was in de winterdag immers steenkoud. De warmte van de kooltjes kon door de opengewerkte bovenzijde van de stoof naar buiten en bleef onder de vrouwenrokken hangen. De stoofjes te Grazen zijn hoewel talrijk, bijzonder eenvoudig uitgevoerd. Hoogstwaarschijnlijk zijn ze, evenals de houten bank, indertijd zelf gemaakt van zachthouten plankjes. Thans staan de stoofjes opgestapeld in de potstal, behalve één exemplaar dat nog dienst doet als steuntje om de deur van de voorkamer open te zetten. Stoofjes waren een belangrijk en multifunctioneel onderdeel van de huisraad. Ze dienden tevens als opstapjes om iets van de kast te nemen en kleine kinderen werden erop gezet als ze bijvoorbeeld nog niet bij de zwengel van de wadmolen konden of, zoals in het geval van Sjoke, om te kunnen karnen: "Als kind was ik niet groot en dan moest ik op de stoof om bij de karnton te kunnen"¹⁸. Ten behoeve van de was beschikte Sjoke voorts over een gietijzeren fornuis dat in de herd langs de schouw stond en met hout gestookt werd.

Decoraties en devotionalia

De witgekalkte wanden van het binnenhuis waren gedecoreerd met ingelijste voorstellingen en een hangend uurwerk. Het betreft een omstreeks 1920 bij Noordbrabantse boeren populaire reguleur die wegens het steigerend paardje, dat doorgaans het met draaiwerk versierde houten kastje bekroont, beter bekend is als *paardjesklok*¹⁹. De ingelijste afbeeldingen achter glas, de zogenaamde schilderijen, betreffen voornamelijk religieuze chromolitho's met voorstellingen van Antonius van Padua (patroon voor verloren zaken) en het Heilig Hart van Jezus en Maria. Daarnaast hangt tegen de wand tussen de bedstee en voorkamerdeur een aantal medaillons met eveneens devotieele voorstellingen, waaronder een reproductie van het *Angelus* van J.F. Millet, die tot circa 1950 in geen enkel katholiek Zuidnederlands boereninterieur ontbrak²⁰. De kleine medaillons vormen als het ware een erekrans rond het centrale fotoportret van de ouders van Sjoke. Tevens hangen aan de wanden ingelijste herinneringsplaten van Jan waaronder een eremedaille uit 1911 met eervolle vermelding voor, nota bene in aanwezigheid van de Mechelse aartsbisschop, bewezen godsdienstkennis. Ook de gedachtenisprenten aan de eerste

---

¹⁸ Houben, 'Rond Sjoke Jansen is de tijd stil blijven staan', pag. 81.

¹⁹ Vgl. B. van Dam, *Oud-Brabants dorpsleven. Wonen en werken op het Brabantse platteland* (Oisterwijk, 1972), pag. 29.

²⁰ Van der Heijden en Rooijackers, *Kempische boeren en Vlaamse vissers*, pag. 169-170.

Huiszegen en illustraties op de binnenkant van de kastdeur, november 1993 (foto: G. Rooijakkers).

ders zuster). Deze had de stolpen gekregen bij gelegenheid van haar huwelijk. Ze waren in de Grazense boerderij terechtgekomen toen het ouderloos geworden dochtertje van deze tante door Jan en Sjoke in huis werd opgenomen. Naast de stolpbeelden stond op het kastje tevens een groot Heilig-Hartbeeld uit de jaren dertig met draadijzeren aureool. "We hebben dat eens gekocht in Breda op bonnetjes. De kapelaan van Galder is toen te voet gekomen om het te wijden, ik weet het nog goed", aldus Sjoke in 1979²¹.

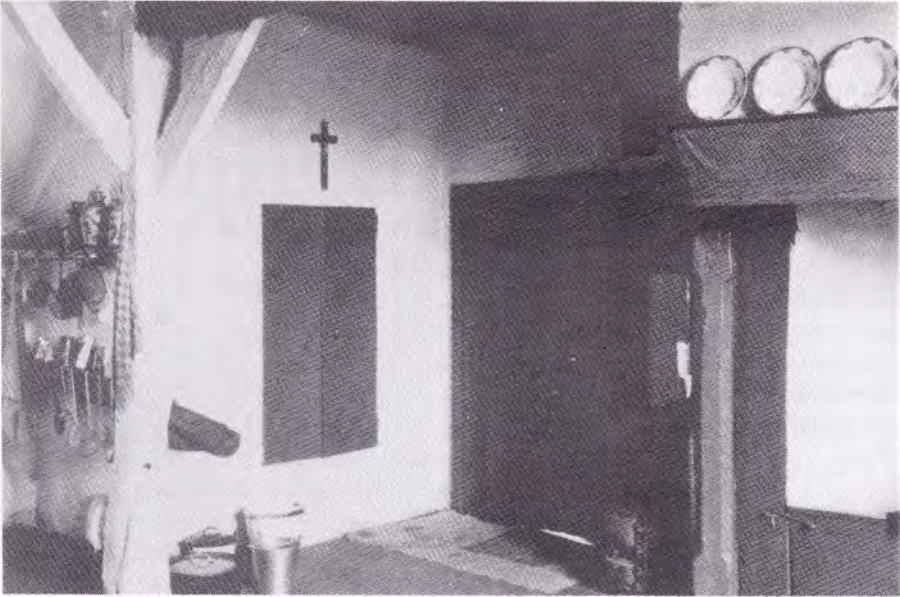
Zij kocht echter vroeger tegen de winter van een *rondloperke* ook wel 'verse' kunstbloemen, die ze onder de stolp om de heiligenbeelden plaatste zoals bij het Madonna-beeld op het kabinet nog te zien is. Dergelijke colporteurs verzorgden de ambulante handel in religiosa op het afgelegen platteland. Zo was de huiszegen, een kleurige prent, die aan de binnenzijde van de schapraaideur in de goede voorkamer was bevestigd, indertijd gekocht van een zogenaamde *kistjesventer*, die bijvoorbeeld ook rozenkransen in zijn colportage-assortiment had²². Ook hier stoten

²¹ Houbem, 'Rond Sjoke Jansen is de tijd stil blijven staan', pag. 83.

²² Van Dort-Van Deurzen, 'Herinneringen aan Sjoke', 94; vgl. ook G. Rooijakkers, 'De dynamiek van devotionalia. De materiële cultuur van het geleefde geloof in oostelijk Noord-Brabant', in: N. Nonteiro, G. Rooijakkers en J. Rosendaal (red.), *De dynamiek van religie en cultuur. Geschiedenis van het Nederlands katholicisme* (Kampen, 1993), pag. 80-106, aldaar 94-98.

we weer op een traditioneel arrangement: het aan de binnenzijde van kastdeuren en kistdeksels opplakken van prenten was, voor de opkomst van de als 'schilderijen' veilig ingelijste prenten, algemeen gebruik. De kwetsbare papieren gebruiksvoorwerpen werden op deze wijze behoed voor stof, vocht en roetaanslag, maar waren in geval van nood direct bij de hand. Tijdens onweersbuien zwaaide dan ook deur of deksel open en werd door het gezin het huisgebed beleden, terwijl vader voorzien van palmtakje en wijwater rond het huis ging²³. De huiszegen van Sjoke was gedrukt bij de firma Brepols en droeg een afbeelding van Onze Lieve Vrouw van Scherpenheuvel.

De moos met de houten goot in 1971. De gebintstijl is uitgehold om de sopketel te laten passeren; het korbeel is omhooggebracht. Boven de bedstede hangt een kruisbeeld. Rechts naast de schouw is de deur naar de voorstal (foto: SHBO).

De devotieprenten brachten de heiligen letterlijk in huis, waar ze een vaste plek kregen. Daarnaast had ze ook andere, profane platen tegen de kastdeur bevestigd, zoals een illustratie van grazende koeien uit het weekblad *De Boerderij* met daaronder een afbeelding van paus Johannes XXIII omgeven door nieuwjaarskaarten. In haar plakboek, dat in dezelfde schapraai werd bewaard, had ze behalve de eerder genoemde bruidsfoto's tevens plaatjes van de Nederlandse koninklijke familie

---

²³ Vgl. W. Knippenberg, *Devotionalia. Religieuze voorwerpen uit het katholieke leven*, 2 dln. (Eindhoven, 1980-1985).

geplakt, alsmede een portret van *vadertje* Drees. Op de schouw treffen we twaalf sierborden van gedecoreerd Maastrichts aardewerk aan met in het midden, recht boven het open vuur, een klein houten, gedraaid en zwartgeverfd kruis. Onder aan de schouwplank hangt een smalle strook zeildoek, het zogenaamd *schouwvalleke*. Boven de bedstee waarin broer Jan sliep, naast de moos, is eveneens een crucifix aangebracht. Sjoke had in haar eigen bedstee, boven het bed, een kruisbeeld en een wijwaterbakje hangen. Het kruisteken, christelijk symbool bij uitstek, speelde overigens een grote rol. Gewezen werd reeds op het kelderkruis, maar ook minder prominent was elke ruimte voorzien van een crucifix. Zo was het vee geplaatst onder de hoede van een klein en eenvoudig, zelfgemaakt houten kruisje dat tegen de brandmuur op de voorstal hangt. Aangezien het bij het witten van de muur talloze malen is overgeschilderd, valt het nauwelijks op, hetgeen erop duidt dat het kruis er niet ter decoratie, maar louter functioneel, als krachtig religieus symbool ter bescherming van de levende have, aanwezig was. Het welzijn van de dieren was voor boerenmensen van levensbelang, vandaar dat Sjoke jaarlijks Hubertusbroodjes in huis haalde. In de eigen parochiekerk van Meerle, over de grens, haalde ze op de feestdag van Sint Hubertus (3 november) zogenaemde *Hubbekesbrooikes* met krenten erin, die aldaar in grote manden ter beschikking van het gelovige volk stonden. Er werden ook broden gewijd die men mee naar huis nam. "Iedereen moest hiervan een stukske eten, mens en dier, ja alle beesten, en Sjokes kopke knikte heftig van ja, ja, anders kreegde razernij. 'Witte da!'"²⁴. Ook in de Vlaamse schuur was, eveneens onopvallend, tegen een der gebintstijlen een soortgelijk, maar nu blankhouten kruisje aangebracht. De devotionalia zijn in een dergelijk interieur in feite relatief jonge objecten. De stereotiepe constellatie, die we bijvoorbeeld ook steevast aantreffen in museumboerderijen, is in feite een jonge verschijningsvorm waarmee lange tijd vooral de midden-

Zelfgemaakt houten kruisje tegen een gebintstijl in de Vlaamse schuur, november 1993 (foto: G. Rooijakkers).

stand in materiële zin vorm gaf aan haar geleefde geloof. Uit onderzoek naar Oost-

²⁴ Van Dort-Van Deurzen, 'Herinneringen aan Sjoke', pag. 93.

brabantse negentiende-eeuwse boedelinventarissen is gebleken dat tussen 1830 en 1860 het bezit aan kruisen en heiligenbeelden toeneemt. Kwam omstreeks 1830 bij middenstanders nog nauwelijks een kruisbeeld, Mariabeeld of wijwatervat voor, tegen het einde van de negentiende eeuw bezit elk modaal huishouden een religieus voorwerp. Interessant is dat het juist de middengroepen waren die destijds het voortouw namen; was bij hen omstreeks 1860 gewoonlijk reeds een Mariabeeld in huis, bij de hogere burgerij vinden we dit pas omstreeks 1890 frequenter vermeld. Ook in de laagste consumptiegroepen verloopt de introductie van devotionalia, zoals beelden, wijwaterbakjes en crucifixen, in een langzamer tempo. De devotionalia waren oorspronkelijk dus lang niet zo "volks" als wel wordt gedacht en het negentiende-eeuwse devotionaliseringsproces sloeg het meest aan bij de middengroepen, die aan hun katholiek-zijn een specifieke vormgeving en levensstijl verbonden²⁵. Pas in de eerste decennia van de twintigste eeuw, de bloeiperiode van het "Rijke Roomse leven", worden de industrieel vervaardigde devotie-objecten, zoals de gekleurde gipsen heiligenbeelden en ingelijste chromolitho's, werkelijk gemeengoed in de boereninterieurs.

Houden zoals het was

Het interieur van Sjoke Jansen te Grazen weerspiegelde in beginsel geen verzet tegen de moderne tijd, maar veeleer een vasthouden aan de familiecultuur van het ouderlijk huis, die identiteitsbepalend was. Deze gehechtheid aan het oude was niet krampachtig, maar vloeide voort uit een voor haar vanzelfsprekend continuïteitsbesef. Door het huis te "houden zoals het was" handhaafde zij haar identiteit en levensstijl. Dit betekende echter niet dat de moderne tijd in huize Jansen geweerd werd. Sjoke luisterde met plezier naar de radio en droeg bij het werk in haar tuin in plaats van klompen rubberen laarzen. Het huis was voorzien van elektriciteit en waterleiding en in de goede voorkamer werden de fietsen bewaard. Sjoke las, behalve het lokale krantje, graag agrarische familie- en damesbladen waaruit ze regelmatig het een en ander knipte. Ze leefde in haar eigen kleine wereldje waarin, naast familie, buurt en parochie een grote rol speelden. De familiefoto en herinneringsplaten aan de wand getuigden daarvan, evenals de rest van het arcanaïsche interieur. Naar het religieuze kader verwijzen de vele devotionalia, waarbij ook de wereldkerk in de persoon van de paus in huis vertegenwoordigd was.

Ondanks dat ze aan de rand van het land woonde en in België naar school was gegaan, was Sjoke erg gesteld op het Nederlandse koninklijke huis. Naar de natie verwijst ook het portret van minister Drees die door de invoering van de algemene ouderdomsvoorziening in 1957 voor haar, die van jongsaf aan had moeten pioete-

---

²⁵ Schuurman, *Materiële cultuur en levensstijl*, pag. 189, 194, 274.

ren voor de kost, bijna een heilige moet zijn geweest. De geringe innovatiebereidheid om een kachel aan te schaffen, ondanks herhaaldelijk aandringen van haar omgeving, vloeide daarentegen wel voort uit een huiver om over te schakelen naar nieuwe ingrijpende stook- en kooktechnieken. Sjoke werd op deze authentieke wijze in Grazen *living history*.

Jønns van Rosmolle (Janus van Rosmalen)

Harry Coppens

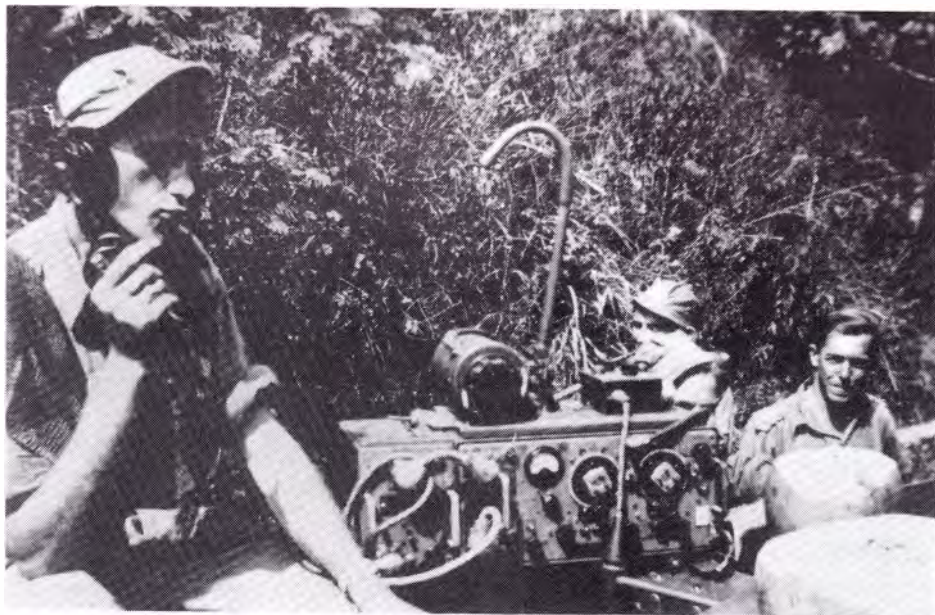
In Rosmalen is hij ook bekend als Jønns d'n Booi en Jønns d'n Schoenmaker. Drie namen voor een en dezelfde persoon. Niet te verwarmen met de H. Drie-eenheid, drie personen en toch maar een God. Is dit laatste niet te begripen, voor de drie namen voor dezelfde persoon daarentegen is een eenvoudige verklaring. Daar zijn vader Toon van Rosmalen heette, behoeft de naam *Van Rosmalen* geen verdere uitleg. Als je nu weet dat zijn vader postbode was en om die reden Toon d'n Booi werd genoemd, heeft ook die naamgeving geen geheimen meer. Rest de derde benaming. Hiervoor moeten nog een generatie verder terug. Zijn grootvader was nl. schoenmaker (en barbier) op Coudewater. Hoewel de vader van Janus in dezen ook enigszins bedreven was en dit stukje huisvlit slechts beoefende ten gunste

van zijn nazaten, die dit allemaal, voor zover wij weten, zonder schadelijke gevolgen hebben doorstaan, moeten we deze benaming toch op het conto van zijn grootvader schrijven. Ook de plaatselijke geestelijke, die hij regelmatig de kruin schoor, is zijn geloof trouw gebleven en heeft bij de wekelijkse zondagspreken geen meningen verkondigd die indruisten tegen de leer van de kerk. Janus nu, geboren op 25 mei 1925, maakte deel uit van het uit tien kinderen bestaande gezin. Zijn ouders waren Antoon van Rosmalen (d'n Booi) en Sien van Helvoirt. Zijn vader heeft als besteller eerste klas duizenden brieven, waarin lief en leed, bezorgd.

Over zijn levensloop vertelt Janus het volgende. "Van mijn elfde tot mijn veertiende ben ik misdienaar geweest onder Pastoor van der Meyden en kapelaan Dekkers. Als koster fungeerde Piet Daamen, die op dit moment nog in leven is. Als op

10 mei de oorlog uitbreekt, bevind ik me op school in Kortrijk. Met de trein ga ik naar Antwerpen en vandaar werd het (met nog 4 personen) de tiendaagse voettocht naar Rosmalen. Onderweg werd er overnacht in kloosters en pastories. In de hierop volgende oorlogsjaren zat ik op school in Den Bosch. Door conflicten in verband met de NSB werd ik eerst van de Angelus-ULO en later van de Handelschool verwijderd. Om uit de Arbeidsdienst te blijven, werkte ik om beurten bij molenaar Duffhues en de gebroeders van Lith. In mei 1942 begon ik als hulpbesteller bij de PTT. Van 1943 tot 1 mei 1946 werkte ik op het distributiekantoor. Ik had daar loketdienst en was belast met de uitreiking van bonkaarten. Bij de bevrijding heb ik me met anderen ingezet om gewonde en gesneuvelde burgers naar het Gesticht van Meeuwen te brengen, waar een mortuarium was ingericht. Na de bevrijding heb in mede de EHBO heropgericht. Op 8 mei 1946 ben ik opgekomen in werkelijke dienst en werd ingedeeld bij de 7 December Divisie. Op 18 oktober 1946 werd ik ingescheept in Rotterdam en begaven we ons naar het toenmalige Nederlands-Indië. Na de tweede politionele actie belandde ik in augustus 1949 in het hospitaal in Bandoeng, vervolgens in Batavia (thans Djakarta geheten) en op 2 maart 1950 ging ik met het hospitaalschip *Grote Beer* terug naar Nederland, waar

Janus van Rosmalen, zoon van Antoon van Rosmalen en Clasine van Helvoirt, ergens in de rimboe op West-Java, in de periode oktober 1946-april 1950. Foto gemaakt tijdens de eerste politionele actie. Coll. Heemkundekring Rosmalen.

ik voor verdere behandeling werd opgenomen in het Medisch Centrum Amersfoort. In 1951 ben ik tot oorlogsinvalide verklaard en ik krijg nu nog wekelijks een

behandeling in het Grootziekenhuis, afdeling dermatologie. Als burger ben ik van 1951 tot 1962 administratief werkzaam geweest op het Mobilisatiebureau Genietroepen. Op 1 juni 1962 ben ik ook als burger voor 100 procent invalide verklaard. Verder heb ik op velerlei manieren en in verschillende functies medegewerkt aan de Ronde van Rosmalen, de grote kermisloterij ten behoeve van de harmonie, geldinzamelingsacties om bejaardenreisjes mogelijk te maken, de oprichting van de HEVO, volksdansgroepen, het muziekkorps *Da Capo*, de vereniging Oud-Strijders, het comité intocht St. Nicolaas, de Carnavalsoptocht, Zomeravondvoetbal in Rosmalen en de zangvereniging *Oefening en Vermaak*. Tenslotte ben ik ook nog actief geweest bij het afbreken van de oude Jongensschool en de concoursen van de rijvereniging St. Lambertus. In 1986 werd ik als dank voor alle werkzaamheden in het zonnetje gezet en kreeg de *Zilveren Zandhaas*. Dit werd georganiseerd door de stichting *In het zunneste zinnen*. In 1992 werd ik onderscheiden met de eremedaille verbonden aan de orde van Oranje Nassau en tevens met de Zilveren Bondsmedaille van de KBO en in 1993 kreeg ik het Oorlogsgewondenkruis."

In Sobat (wat vriend betekent), het tweemaandelijks periodiek van de vereniging van Oud-Militairen Indiëgangers, van augustus 1995, is een heel artikel gewijd aan Janusse. Ik heb dit in zijn geheel overgenomen. Het artikel heeft als titel *Janus de Schoenmaker*: "Nee, waarde lezer; dit verhaal gaat niet over een bataljonsschoenmaker, maar over Janus van Rosmalen, woonachtig te Rosmalen. Veel inwoners van Rosmalen kennen hem als Janus van Antoon de postbode of als Janus de Schoenmaker, vandaar dat U misschien dacht dat het over een schoenmaker ging. Wat zo frappant is aan de levensloop van Janus het feit dat hij zijn dienstdienst, verplicht uitgezonden uiteraard, niet zo heeft kunnen beleven als de meesten van ons. Janus heeft zijn Indië-tijd nooit kunnen afmaken, want iedere dag wordt hij daaraan herinnerd en daarom volgt hier de levensloop van Janus. In oktober 1946 werd Janus, 21 jaar oud, als dienstplichtig militair ingescheept naar Indië: naar je mening werd niet gevraagd. Op 18 oktober 1946 vond in Batavia de ontscheeping plaats. Behalve Janus waren daar nog meer inwoners van Rosmalen, o.a. Kees Kusters, Toontje Kerkhof, Jan Wassenberg, Rini Heymans, Toon Heymans, Martien van Sjekke de kleermaker, Willem Blom, Jos Heymans, Jo van Toon Wijnants, Toon den Els en Toon Dielissen, om er maar een aantal te noemen. Janus zat bij de 7 December Divisie, het Derde Bataljon, het Tweede Regiment en wel bij de verbinding. Tot zover ging alles goed, maar toen begon voor hem de lijdensweg. In 1949 werd Janus ziek: trombose aan beide benen en typhus. Hij werd daarom opgenomen in het Tjimahi-hospitaal, waar Janus verbleef van augustus 1949 tot maart 1950. Hij ging daar zienderogen achteruit en woog op een gegeven moment nog maar 69 pond. De bezoekers van zijn Rosmalense vrienden, maar vooral van zijn neef Marinus van Helvoirt, hebben hem in leven gehouden, zegt hij vol trots. Intussen was men in Rosmalen ook al op de hoogte gebracht van zijn slechte gezondheidstoestand. Er werd voor hem een noveen gehouden en Jet den Bies heeft ook nog getracht om een actie op touw te zetten om geld in te zamelen, zodat zijn ou-

de vader hem zou kunnen bezoeken. Helaas is daar niets van terecht gekomen. In de periode dat Janus in het hospitaal lag, sneuvelden Martien Spierings (Martien van Sjefke de kleermaker uit het Ven) en Wimke van der Heyden (van de Bischof) uit Maliskamp. Wat voor Janus nog harder aankwam, was het feit dat veel van zijn kameraden naar Nederland teruggingen en dat hij vanwege zijn ziekte achter moest blijven. Begin januari 1950 kon hij weer een beetje lopen en werd hij overgebracht naar het hospitaal in Batavia, om ingescheept te worden op de *Groote Beer*, een soort hospitaalschip dat hem weer huiswaarts voer. In april 1950 kwam hij in Nederland aan en ging direct door naar huis in Rosmalen. Wie denkt dat het van toen af aan weer goed ging met hem, slaat de plank mis, of, zoals hij zelf zegt, 'het blijft klote.' Gedurende vierenveertig jaar is Janus als het ware vaste klant geweest in het Grootziekenhuis in Den Bosch, waar men hem van haver tot gort kent. Zijn hele leven is in beslag genomen door de ene keuring na de andere en dikwijls lag hij weken in het ziekenhuis om behandeld te worden aan zijn benen of voor zijn ademhalingsproblemen. Als Janus dan weer wat was opgeknapt, stond hij weer klaar voor Rosmalen (hij vermeldt dan de onderscheidingen waarvan U reeds kennis heeft kunnen nemen).

Janus van Rosmalen, 4 mei 1995.

Janus de schoenmaker is een Rosmalenaar van het beste soort en een oud-militair en Indië-ganger die zijn hele leven de ellende van zijn diensttijd met zich mee draagt. Maar klagen doet hij niet, alleen op de wekelijkse ziekenhuisdag, dan voelt hij zich beïnvloed. 'Dan ben ik niks', zegt Janus, en gaat door met de dagelijkse gang van zaken; in zijn rolstoel natuurlijk, want lopen is er voor hem niet meer bij."

In het decembernummer van *Sobat* van datzelfde jaar vinden we een reactie op het augustusnummer door een van de verpleegsters die hem in Indië heeft verzorgd. Zij schrijft het volgende: "Het blad *Sobat* lees ik altijd van A tot Z, maar nog niet eerder kwam het in mij op kopij in te sturen. **Tot nu toe!** Het artikel van Janus van Rosmalen in het augustusnummer heeft mij echter van gedachten doen veranderen. Hoewel het goed was nog eens iets over van Rosmalen te horen, vind ik het heel jammer dat hij nooit helemaal genezen is. Het is natuurlijk prachtig dat zijn neef en zijn vrienden hem toen in 1949 bijgestaan hebben en hem zelfs in leven gehouden hebben, maar wat te denken over het medisch en verplegend personeel? Bij

mijn weten heeft *Sobat* hierover nooit iets gepubliceerd. Van mei 1948 tot juni 1950 werkte ik als Rode-Kruisverpleegster (ressortierend onder de Militair-Geneskundige Dienst) in het Militair Hospitaal te Tjimahi. Ik herinner me Van Rosmalen nog heel goed. Hij was ons zorgenkind en werd dan ook van de ochtend tot de avond door ons vertroeteld. Bij het begin van elke dag was vaak de eerste vraag: hoe is het met van Rosmalen? Behalve de in het artikel genoemde ziekten, had hij bovendien meerdere malen longontsteking. Wij hadden erg met hem te doen en leefden zeer met hem mee. Wij, als verpleegster, werkten daar erg hard en met veel zorg acht uur per dag (of nacht), zes dagen per week. Maar ik denk dat al die verzorgde militairen daar te weinig oog voor gehad hebben en ons snel vergeten zijn. Vandaar dit briefje. Wellicht frist mijn geschrijf het geheugen van menig ex-militair wat op. **En Janus wens ik van harte sterkte toe.**"

Ondanks zijn wankele gezondheid heeft hij zich vele jaren ingezet voor de Rosmalense gemeenschap en zover mogelijk is hij nog steeds actief. Door zijn vele activiteiten op allerlei gebied zijn we er niet uitgebreid op ingegaan en hebben we hiervan slechts globaal melding gemaakt. We hopen dat Janus zijn medailles nog lang mag dragen in een hopelijk betere gezondheid. Heel Rosmalen wenst je dat van harte toe, want van dat soort lopen er, zelfs in Rosmalen, nog maar weinig rond.

Voor U gehoord 6

Harry Coppens

- De pestoor hà de laotste ted veul laast van jeuk in z'n onderlichaam. Op 'ne dag ging hij naor d'n dokter. "Trekt oew boks mar eefkes ut, dan za'k 'ns kèkken", zin d'n dokter. "M'n boks ut?" zin de pastoor. "Ja, es ge wilt dè'k kèk, dan zulde oew boks toch ut moette trekke, of ge moet 'n deurkèkboks aonhebbe", zin d'n dokter. Hij hà z'n boks nog mar net ut of d'n dokter hagget al gezien. "Ge het skaamlaos, pestoor." "Ik skaamlaos? Ik ben pestoor." "Nou en? Hadde soms liever Lieve Heer Beesjes gehad?"

- Es ge vruger oew gèit gedekt wòt hebbe, dan mòste mé diej gèit naor d'n bok. M'rie van Kaote hà 'ne bok. En ge moest mé de gèit achterum, want zo mar langs de straot gaaf ginne pàs. "Veur wordt niej gebokt. Achterum is 't kermis", zin M'rie. Es de gèit niej behaauwen hà, dinniej 't nog wei 'ne keer gratis ter ere Gods. Vur dekgeld moeste in diejen ted twi en 'n halve cent betaole (dè muntstuk van 'ne halve stuiver wier um dies reeje dan òk bokkestuiver genoemd). Es d'n bok te veul ted nodig hà naor heure zin, dan riep ze: "Durop, of ik skup oew erop."

- Moeder gu mé d're zoon naor d'n dokter. "Ons jungske mènt dettiej 'n kiep is", zi ze. "Hoe lang hettiej dè al?" vreugtiej heur. "Al bekant 'n jaor."

"Waorum bende dan niej eerder gekomme?" "Och, zin ze, "we konne diej eier goewd gebruike."

- Tienus is doot. Nao de begrafenis is er koffietoffel en tegen het ènd vatte de manne nog 'n paor aauwe klaore. Jaonus, z'n bruur, vat niks. En es ze hum zegge dè Tienus wel meej gedronke zò hebbe, zittiej: "Ja, onze Tienus hè lekker lulle. Diej kan merrige mooi blève ligge."

- De appels van de pestoor zèn weer rijp en erg in trek bè de jeugd, zo ès ieder jaor. Mar dees jaor hà de pestoor 'n groot bord geplaotst en hatter op geskreve: God ziet alles. Toen iej de volgende dag langs zonne bogerd liep, zagie detter iemes onder hà gezet: Mar diej lulter niej over.

- Er zaat 'n jong stelling op 'n benkske in 't park. Het ging er zo mar stil hinne. En nao 'n tedje zigget 't durske: "Gè bent 'ne echte Don Juan." "Mar," zittiej, "diej is toch allang doot." "Ja", zi ze, "dè bedoel ik ok."

- De pestoor kumt iedere week catechismus geeve op school. Vandaag hetiej 't gehad over de almacht van God. En op 't ènd van de les vreugt Gieleke: "Pestoor, es God nou alles kan, zottiej dan ok 'ne steen kunne make, dietiej zellef niej drage kan?"

- 't Is mar 'n raow petozziej bè Jentjes thuis. Onder 't eete zi Jentje inins dè z'n eij niej helemaol goewd is. "Ge het mar te eete wetter op toffel kumt," zi moeder. Teege heug en meug vattiej nog 'n klèn hepke en vreugt dan meej zonne mond nog olling vol: "En mòt ik dan diej pòtjes ok opeete mam?"

- Zonne neije knecht kumt al drie weeke te laot op z'n werk. Essiej dan weer te laot kumt, skietiej in zonne pin en zi: "Vur men part gaode ied're aovend ut, es ge mar op ted op oew werk bent." "Mar baas," zi de knecht, "gè bent toch ok jong geweest." "Ja, mar toch niej alle aovende."

- Op school vertelt de kapelaon de parabel van de Verloren Zoon. "Toen diej weer naor huis kwaam, viel z'n vodder op z'n aongezicht en weende bitter, zo blij waar iej." Jentje kèkt ongeleuvig en zi dan: "Dè's nogal locht. Valt zellef mar 'ns mé oewe snuit op 'ne steen, Dan zodde ok wel brulle."

- Vur veul minse is dè Rosmolles gewoon niej te verstaon. Op 'ne dag gu zo'n neijkummerke meej 'n paor echte Rosmollese jungskes mulders vange. En inins ruupt er inne: "Kebberinne." En dan ruupt 'ne andere: "Inne weffere?"

- 'n Aauw boerke keupt nou al vur d'n derde keer maandverband en d'n drogist vreugt 'm dan: "'t Is niej dè'k neijskierig ben, mar wè doede daor toch meej?" "Ik leg ze swinters alted in m'n klompe. Diej zen zo vergimmes werrem, dè'k nooit gin lèst van kaauw voete hè."

- Hij hà gèire vur 'n tientje kwartjes. De lokettiste gift 'm, hardop tellend, 40 kwartjes. Hij vat ze op en telt op z'n gemak nog 'ns nao, tot ergernis van heur. "Kloppet niej?" vreugt ze. "Ja, mar toch ok mar krèk." zinniej.

Schokkend nieuws uit Rosmalen

Harry Coppens

In de Provinciale Noordbrabantse 's-Hertogenbossche Courant van 28 november 1932, waarvan Jan Verhoeven mij een kopie toestuurde, wordt melding gemaakt van schokkend nieuws. Van vele ouderen die het zelf beleefd hebben of het van horen zeggen weten, had ik al meerdere keren van hun ervaringen gehoord. Vele van die verhalen zullen in de loop der jaren wel wat (of veel) zijn aangedikt, maar dat het geen verzinsels zijn, bewijst het artikel in deze krant. En hoewel volgens velen de krant de leugens in het land brengt, twijfel ik in dit geval toch niet aan de juistheid van dit bericht.

In de rubriek *Provinciaal Nieuws* lezen we van een aardschok die in de nacht van vrijdag op zaterdag te Hintham en Rosmalen werd gevoeld, en vele ingezetenen werden rond half drie door de aardtrillingen opgeschrikt. De beving hield enige seconden aan en deed de vensterruiten rinkelen. Te Hintham werden om vijf voor half drie drie lichte aardschokken gevoeld, met korte tussenpozen en licht gedreun. Om drie minuten over zes deed zich een zeer zware schok voelen met zwaar gedreun, bijna zo hevig als die van vorige zondagnacht. Een stoel, die op zijn kant tegen de muur was geplaatst, viel om. De schok duurde 3 à 4 seconden. Ook in Rosmalen bericht men ons het waarnemen van twee schokken. Verder werden er schokken waargenomen te Den Dungen, St. Michielsgestel, Veghel, Hedel, Uden, Geffen, Haarsteeg, Esch, Oss en Boxtel. In Uden zijn de aardschokken het hevigst en ook het talrijkst geweest.

Een verklaring van de oorzaak?

Een correspondent van de NRC schrijft: "Door toevallige omstandigheden zijn wij vrijdagavond in aanraking gekomen met een Nederlandse ingenieur, die enige tijd in Amerika heeft vertoefd en daar veelvuldig omgang heeft gehad met seismologen, deskundigen op het gebied van aardschokken. Hij vertelde ons iets dat in verband met de aardschokken van de laatste dagen wellicht het vermelden waard is, nl. dat een Amerikaanse seismoloog van naam hem reeds in 1929, toen hij over de drooglegging van de Zuiderzee sprak, had gezegd dat dit werk wel eens min of meer belangrijke bewegingen in de bodem van ons land teweeg zou kunnen brengen. Ter toelichting van deze voorspelling had de bedoelde geleerde erop gewezen, dat bij de drooglegging een gedeelte van de bodem van een zeer aanzienlijk gewicht, nl. van het weggepompte water, wordt ontlast. Deze verandering in de verdeling van de druk op de bodem zou van invloed kunnen zijn op de evenwichtstoestand in de bodem en tot verstoring ervan kunnen leiden. Naar men heeft gezien, zijn de aard-

schokken, die hier te lande zijn waargenomen, volgens de opvatting van De Bilt niet van vulkanische aard, maar wat hun oorzaak dan wel zou kunnen zijn, daar is men blijkbaar nog niet achter. Mogelijk is er in de hypothese van de Amerikaan een vingerwijzing voor een oplossing. De drooglegging van de Zuiderzee is wel nog slechts voor een klein gedeelte volbracht, maar bij het leegpompen van de Wieringermeer is er in ieder geval reeds een ontzaglijk gewicht verplaatst. Aldus deze correspondent in 1932.

In 1996 weten we intussen dat deze aardbevingen een heel andere oorzaak hebben. Aardbevingen in ons land zijn zeer zeldzaam en altijd zwak. Gemiddeld wordt eens in de paar jaar een trilling gevoeld, meestal in het Zuiden van ons land. De tektoniek (aardbeving veroorzaakt door inkrimping, uitzetting of verschuiving van aardlagen) van ons land wordt veroorzaakt door een ondergrond die door een aantal verticale breuken in hoog en laag gelegen stroken, horsten en sienken genaamd, is verdeeld. Deze stroken komen meestal vrijwel nergens aan de oppervlakte, maar worden door jonge lagen (sediment) bedekt. Dit verbrokkelde gebied is een voortzetting van de breukzone van het Rijndal en loopt van Zuid- en Midden Limburg in noordwestelijke richting over ons land. Het blijkt nu dat de epicentra van de schaarse Nederlandse bevingen alle op of bij de breuken in de ondergrond gelegen zijn. De laatste sterkere aardbeving was die van 1932, met het epicentrum (plaats aan het aardoppervlak boven de haard van de aardbeving) in Uden.

Dit natuurverschijnsel kun je met enige moeite nog steeds **bezichtigen**. Je gaat naar de Bedafseweg. Deze gaat na het recreatie-centrum *De Vrije Teugel* over in Karperweg. Na een paar kilometer zie je van de weg een getuide boom. Hier moet je stoppen. De verhalen van meerdere oudere mensen hier uit de omgeving, welke we goed beluisterd hebben, luiden als volgt. Je ziet voor je een stuk grasland van naar schatting vijftig meter breed (eigendom Staatsbosbeheer). Aan de kant van de weg zie je een houten slagboom. Een stevig met stalen kabels getuide eikeboom. Deze boom staat precies op het einde en boven op de kloof van de aardverschuiving van 1932. We betreden het grasveld en zien dat het naar achteren rechts van de kloof, die nu vanwege de begroeiing met gras en de dichtslibbing niet meer te zien is, veel hoger ligt dan aan de linkerkant. We gaan nu links van de boom naar achteren, tot ongeveer tegenover de schuur van de buurman rechts. We hebben nu door het laagste en droogste deel van het grasland gelopen. We gaan nu naar rechts het hoger gelegen gedeelte op en tot onze verbazing bemerken we dat zodra we de onzichtbare kloof zijn gepasseerd, het grasland kletsnat is. Vlak bij de schuur zien we een greppel die vol water staat. Terugkijkend naar de lage kant, zien we een slotje zonder water. We gaan weer terug naar de boom op het hoge gedeelte en zien daar een tegel liggen. We nemen deze er even af en we zien een pijpje in de grond dat tot aan de tegel met water is gevuld. We gaan nu wat naar beneden en zien daar weer een tegel aan de andere zijde van de zogenaamde kloof. In het buisje hier onder de tegel moeten we diep kijken, willen we wat water zien, terwijl dit toch veel lager gelegen is. Na al die jaren is hier de capillaire werking tussen

de twee stukken nooit meer hersteld. Het is zeer verwonderlijk wat zich hier in die tijd in de bodem heeft voltrokken en het is volgens ons van grote omvang geweest. Normaal gesproken herstelt de capillaire werking zich. Als we onze tuin ompitten, verbreken we ook de capillaire werking, zodat het grondwater ook even geen contact heeft met de bovenlaag, maar na even bijzakken en een bui regen herstelt zich dat weer heel snel. Nog duidelijker kunnen we dit waarnemen als we bij droog weer schoffelen in de tuin. De grond onder het schoffelmes die we onberoerd hebben gelaten, blijft vochtig en de grond boven het schoffelmes wordt droog. Ook hier is de capillaire werking verbroken en dit heeft tot gevolg dat de onderlaag niet zo snel verdroogt en de wortels meer vocht op kunnen nemen. Na een regenbuitje of wat gieten is deze verbreking weer hersteld en kan het opstijgende water weer verdampen.

Wil je over het een en ander meer te weten komen, er zijn gegarandeerd in een bibliotheek legio boeken te vinden die de gewenste informatie bevatten.

Kinderliedjes 11

46 Goede nacht

H. Blauw

Lief kindje, wat lig je te pruilen
Is 't wiegie niet donzig en zacht?
Kom, ga nu maar stilletjes slapen:
Het maantje houdt buiten de wacht.
Straks komt het eventjes gluren
Door 't reetje van het overgordijn.
Of soms ook de kleintjes, daarbinnen,
Ondeugend of dwingerig zijn.

'k Zal zachtjes een lied voor je zingen.
Je wordt van dat woelen zo moe.
Kom, sluit nu je heldere kijkers,
Lief kindje, maar dadelijk toe.
Niets zal in de kamer je storen,
Slaap, engeltje, slaap maar gerust.
Tot morgen de vogeltjes fluiten
En moeder je wangetjes kust!

47 Poppeslaaplied

G.W. Lovendaal

Kindje, jij moet slapen gaan; buiten huilt de
[wind!
En de lampjes zijn al aan. Slaap nu zoet,
[mijn kind.
Als temet vriend Zandman komt en je
[wakker vindt.
Weet ik dat hij knort en broemt op mijn
[lieve kind.

Droom van moeke, hartje mijn, die je zo
[bemint,
Droom van bloem en zonnenschijn. Slaap
[gerust, mijn kind!

48 Kleengedichtje

G. Gezelle

Slaapt, slaapt kindje, slaapt,
En doet uwe oogskes toe,
Die pinklende, winklende oogskes daar...
'k Ben het wiegen al zo moe.
'k En kan u niet meer wiegen,
'k En ga u niet meer wiegen,
Slaapt, slaapt, toe!
Ge hebt uw hert en uw mondje voldaan,
Ge hebt al uw krinkelde krulletjes aan.
Ach, en 'k en kan van uw wiegske niet gaan,
Slaapt, slaapt, toe!

49 's Avonds als ik slapen ga

's Avonds als ik slapen ga,
Volgen mij veertien engeltjes na.
Twee aan mijn hoofdeind, twee aan mijn
[voeteneind
Twee aan mijn linkerzij, twee aan mijn
[rechterzij,
Twee die me dekken, twee die me wekken,

Twee die me wijzen naar 's Hemels
[paradijzen.

50 Slaapliedje

G.W. Lovendaal

Heia, slaap m'n kind - en hoor je niet de
[wind,
En hoor je de wind niet hijgen?
Hij schudt er het nest en de twijgen,
Hij schudt er de bloemen heen en weer
Doet d'arme vogels en bloemen zeer.
De boze wind zal krijgen, ja krijgen zal de
[wind.
Heia, slaap m'n kind, heia, slaap m'n kind.

Heia, slaap m'n kind - weg is de boze wind;
Nu zal hij niet langer tieren.
Gaan slapen zijn de angstige dieren.
De bloemen ommelen, mat en moe,
ze lachen nog even de sterren toe.
De wind zal niet meer gieren, weg is de
[boze wind.
Heia, slaap m'n kind, heia, slaap m'n kind.

Een rare kostganger

Henk de Werd

Onze Lieve Heer heeft rare kostgangers, zeggen wij wel eens. Martinus Rombouts in de Rosmalense Kerkenhoek kon daar in 1823 over meepraten. Op 14 juli van dat jaar vervoegde "Martinus Rombouts oud eenenveertig jaren van beroep landbouwer wonende te Rosmalen in den Kerkenhoek" zich bij schout Willem Siepkens van onze gemeente, lees ik in het register van processen verbaal 1821-1826. Hij verklaarde, "dat hij sedert den eersten dezer maand bij zich ter inwooning en in de kost heeft genoomen een gewezen soldaat, genaamd David de Greef, oud ongeveer zestig jaren en uitoefenende het beroep van kleermaker". Martinus Rombouts ging die morgen in juli met zijn vrouw om zeven uur 's morgens het huis uit, "om zich naar hunnen akker te begeven en de bewoning van het huis aan voornoemde de

Greef overlieten, die bezig was zijn beroep uit te oefenen". Zo'n half uur later kwam Rombouts terug bij zijn huis. Hij vond er de deuren gesloten, "zoodat zij eene derzelve met geweld hebben moeten openen en vervolgens niemand in huis vonden en eene kast openstond". De vogel was gevlogen en hij was niet met lege handen vertrokken, immers "al het zich daarin (in die kast dus) bevindende geld, bestaande in een Ducaton en eenig kleingeld, een kerkboek met zilver gemonteerd, waaraan een zilvere hoek mankeerde, een rood katoene doek, en dito groene met roode bloemen en twee mensch-hemden, alsmede uit eene open zijnde kist twee paar zilveren schoengespens, waarvan een paar met den naam van de comparant is gemerkt". Rombouts heeft nog geprobeerd zijn kostganger David de Greef op te sporen. Zonder resultaat. Als herinnering had de kleermaker de "eenige nietwaardige oude kleeren en een half afgewerkte nieuwe groflinnen broek" achtergelaten.

Boek van Verdiensten 1: Dien van Muilekom

Henk de Werd

Op 31 december 1995, de laatste dag van het zelfstandige Rosmalen, ontving de Heemkundekring uit handen van burgemeester V.d. Velden enkele kostbare en waardevolle stukken, waaronder het Boek van Verdiensten.

In juni 1977 werd in onze gemeente Rosmalen het Boek van Verdiensten ingesteld voor personen die zich op een bijzondere wijze verdienstelijk hadden gemaakt in of voor de Rosmalense gemeenschap. Daarmee kon de waardering van de gemeenschap tot uiting worden gebracht "en bovendien achten wij het een goede zaak, dat het nageslacht kennis kan blijven nemen van deze voor Rosmalen verdienstelijke personen", aldus B. en W. in hun voorstel aan de gemeenteraad van toen. Personen die in het boek werden ingeschreven, kregen een oorkonde en een legpenning. Er werd een commissie ingesteld, die gevraagd of ongevraagd adviezen kon uitbrengen om personen voor de eervolle vermelding voor te dragen. De in 1977 in het leven geroepen adviescommissie, onder voorzitterschap van de burgemeester (toen burgemeester Molenaar) bestond uit: een raadslid, te weten Mevrouw R. Garrels, en "iemand buiten het gemeentelijk apparaat, die goed bekend is met de Rosmalense gemeenschap". Hiervoor werd voorgedragen de heer Jan Wijns, directeur van het postkantoor te Rosmalen. Jan was tot aan zijn overlijden op 27 april 1991 lid van de Heemkundekring Rosmalen. Vanaf 7 september 1982 bestond deze adviescommissie uit burgemeester Don Burgers, Jan Wijns en Jan Noppen. Jan Noppen overleed reeds op 15 oktober 1982. Hij werd in de commissie opgevolgd door het raadslid Th. van Pinxteren. Op 12 juni 1986 bestond de adviesgroep uit burgemees-

ter Don Burgers, Th. van Pinxteren, H. van Helvoirt en S.F. van Schip. Burgers verlaat in 1989 Rosmalen. Over de nieuwe adviescommissie zwijgt het boek in alle talen.

Dien en Jos van Muilekom. Foto Coll. Henk de Werd.

De eerste Rosmalense inwoner die ingeschreven werd in dit boek en zich voortaan ereburger van Rosmalen mocht noemen, was Mevrouw Gerdina (Dien) van Muilekom-Heesakkers. Dat gebeurde bij besluit van 1 november 1978. Dien werd geboren in Rosmalen op 8 juni 1910 en zij stierf op 2 januari 1984. Na een afscheidsviering in de Lambertuskerk werd zij begraven op de centrale begraafplaats aan de Oude Baan op 5 januari 1984. In het Boek van Verdiensten schrijft men: "Bij een groot aantal activiteiten komt men haar naam tegen. Is duidelijk een van de mensen waarop de gemeenschap van Rosmalen dagelijks een beroep doet. Haar verdiensten lenen zich niet om in hokjes te plaatsen door de veelheid van terreinen die zij bestrijken. Zij organiseert al ruim 20 jaar mede de bedevaart voor langdurig zieken naar de Borene. Vanaf 1946 is zij actief bezig met alle Sint-Nicolaasactiviteiten in Rosmalen. Ruim 25 jaar is zij actief bezig in de bejaardenvereniging HEVO. Verder is zij al ruim 25 jaar actief in de vrouwenbeweging van het NKV. Hiervan is zij tevens jarenlang secretaresse geweest. Als collectante voor o.a. de kankerbestrijding is zij altijd bereid medewerking te verlenen. Bovenstaande opsomming alleen doet veel tekort aan de activiteiten van Mevrouw van Muilekom. De inzet, bereidheid en de belangstelling van haar voor de Rosmalense gemeenschap zijn elementen op grond waarvan inschrijving heeft plaatsgevonden."

Sectie B, 1e blad

1-36	<u>De Blokken</u>	62	De (Groote) Baselaar
3	Giele Jan Gielis Morgen	64	De Negen Hont
4	De Drie Morgen	65	De Drie Morgen
7/8/10/12/13/15/16	De Laage Blok(ken)	66	De Drie Morgen tegen de Bazelaar
17	De Pruynton	67	De Bovenste Zes Morgen
22	Den Blok van Antonius Guild	68	De (Groote) Baselaar
22/23/27/29	De Gemeenen Blok	69	De Gemeene Rompert
30	Het Vissersblokske	70/71	De Weikamp (tegen de Roompot)
36	Paaymansvree	76	Manuskamp
37-131	<u>De Roompot</u> (Rompert)	79	Adam
37	De Haringslikker/De Bovenste Zes Morgen	80	Eva
38/39	De Schijndelse Camp	84	De Weikamp
39	De Schijndelse Morgen/Het Bovenste Blok	86/87	De Lee
40	De Haringslikker	88	Het Buitenakkerke
41	Het Heuvelkampke/De Schijndelse camp	93	De Lee
42	De Benedenste Zes Morgen	97/98/100	Den Hoogenkamp
43	Seeperskamp	102	Den Hoogenkamp/De Schaapsweide of Schaapsmorgen
47	Den Band of Laagen Kamp	104	Het Rotje
48/49	Den Laagen Kamp	106	De (Kleine) Mostaardkamp
50	Den Band of Laagen Kamp	107/108	Rijkampkens
51/52	De Benedenste Zes Morgen	107	De Benedenste
53	De Benedenste Acht Hont	108	De Bovenste den Rij(s)camp/De Molen of Rijkampkes/(In) den Wintmolensberg
53/58	De Bovenste Zes Morgen	109/110	De Mosterdkamp
55/56	De Zeven Hont	111	Achter in de Weide
57	De Bovenste Acht Hont	113	De Schaapsweide of Schaapsmorgen
61	De Kleine Bazelaar	124	Voor in de weide
		128	Het Gestelskampke
		129	Beelecamp
		130/131	Het Bieskampke/Biezencampke

Het thans afgedrukte kaartblad -het eerste deel van Sectie B- heeft betrekking op (delen van) de Blokken en de Roompot.

Van klooster tot psychiatrisch ziekenhuis 16

J.C.M. Poelman

Ditselfde embleem vinden we trouwens ook terug op alle pronkstukken van het rijke Bourgondische Huis die zich in musea bevinden¹. Deze preekstoel, die eens de abdijkerk van Coudewater sierde, is nu eigendom van het Rijksmuseum te Amsterdam, dat deze in bruikleen heeft afgestaan aan het Prinsenhof te Delft. Dat dit embleem zo veelvuldig

als versiering op deze preekstoel gebruikt is, is, menen wij, wel een zeer duidelijk bewijs dat het een geschenk moet zijn van iemand uit het Bourgondische geslacht. Mocht het klooster Coudewater immers al een sterke band hebben met verschillende leden van dit geslacht, het is dwaas te veronderstellen dat het zelf een preekstoel zou hebben laten maken met een zo overdadig gebruik van dit Bourgondische embleem, ook

Maria ondersteund door een vrouw. Coll. Rijksmuseum. Antwerpen, ca. 1515, eikehouten altaarstuk. Afkomstig van het klooster Coudewater.

al doet dit het als versiering nog zo goed. Het Coudewaters convent zou hiervoor in de plaats eerder heiligenfiguren of liturgische symbolen gebruikt hebben. Dat deze preekstoel een geschenk moet zijn van of namens Karel V, bewijst de keizerskroon, die op dezelfde panelen is aangebracht. Want hij was het, die in 1519 tot keizer werd gekozen. Al waren de Bourgondiërs over het algemeen de kloosters nogal goed gezind en al hebben zij zelfs tijdens de Contrareformatie geijverd voor

---

¹ Zie de *Catologus Bourgondische Pracht*, (Haarlem., uitg. Enschede en Zn.).

een goede kloosterlijke geest, men zal in Nederland niet veel kloosters aantreffen, zo er al een is, waar men zo'n tastbaar bewijs vindt van de genegenheid van de Bourgondiërs. Met andere woorden, deze preekstoel als geschenk illustreert, menen wij, meer dan afdoende hetgeen we met dit hoofdstuk hebben willen bewijzen: dat er tussen het klooster Coudewater en het Huis van Bourgondië een meer dan gewone vriendschapsband bestond.

Of ook het altaar, waarvan hierbij enige panelen zijn afgebeeld en dat eveneens in diezelfde tijd rond 1520 vervaardigd en geplaatst werd in de abdijkerk van Coudewater, een geschenk is van de Bourgondiërs, is niet te achterhalen. Op deze altaarstukken zal men in ieder geval tevergeefs zoeken naar het Bourgondische embleem, dat men bijna altijd op alle stukken van Bourgondische herkomst zal aantreffen. Deze altaarstukken, de preekstoel, en een tiental beelden, waaronder de bovengenoemde St. Anna Tedriën, die door de Brigitinessen in 1712 zijn meegenomen naar Uden, werden door de Zusters van Uden te zamen met nog enige schilderstukken, o.a. een echte kopie van een *Ecce Homo* van Jeroen Bosch in 1875 verkocht aan het Rijksmuseum te Amsterdam voor de somma van f 2.000,-².

VIII: Onrustige tijden

Er moet in het begin van de zestiende eeuw een hemelsbreed verschil bestaan hebben tussen de onrust die er heerste in de stad en op het platteland rond de stad van 's-Hertogenbosch, en de stilte en rust die er heerste binnen de kloostermuren van Coudewater. Voor een deel was dit zeker te danken aan de meer dan twee meter hoge muren die het klooster afsloten van de omringende volksgemeenschap, zoals we reeds in het vijfde hoofdstuk benadrukten. Maar ook de Regel en de Constituties van de Orde van St. Birgitta, vastgelegd op het kapittel der orde te Gnadenberg in 1487, waarborgden overvloedig deze rust en stilte binnen de kloostermuren. Zo was het niet slechts verboden om een slachthuis te hebben binnen de kloostermuren, waardoor de doodsnood van varkens of koeien de tilte zou kunnen verstoren, maar ook kippenrennen, vogelkooien en konijnehokken waren om diezelfde reden binnen de conventen niet toegestaan (Capittelbrief Mons Gratiae 1487).

---

² Geraadpleegde bronnen: C.R. Hermans, *Charters betrekkelijk het land van Ravenstein* (Den Bosch, 1850); C.R. Hermans, *Mengelwerk* (Den Bosch, 1850); *Taxandria* (tijdschrift) 7 (1900); Rosmalen in oude tijden (Rosmalen, 1948); I.G. Rogier, *Geschiedenis van het katholicisme in Noord-Nederland in de 16e en 17e eeuw* (Amsterdam, 1964); Dr. H.P.H. Jansen, *Rijksarchief van Gelderland Middeleeuwse geschiedenis der Nederlanden* (Utrecht, 1965); Bisschoppelijk Archief te Den Bosch, *Het houtsnijwerk in Nederland tijdens de gothiek en de renaissance* (Den Haag, 1921); *Bourgondische Pracht* (catalogus) (Haarlem, 1951); Rector Zwijzen, *Handschrift van Coudewater. Kronieken van Coudewater Uden, Dodenboek van Coudewater* (Uden, Maria Refugie).

Christus onder het kruis. Coll. Rijksmuseum. Antwerpen, ca. 1575. Eikehouten altaarstuk. Afkomstig van het klooster Coudewater.

Wel was het brouwen van bier binnen het Broedersconvent geoorloofd. Omdat zowel koffie als thee toen nog onbekende volksdranken waren, was de meest gebruikte drank bij de dagelijkse hoofdmaaltijden het bier, althans zeker in de zuidelijke Nederlanden, zoals de wijn in de zuidelijke landen van Europa bij de hoofdmaaltijden nog steeds de drank bij uitstek is. Het bier werd veelal gebrouwen in de kloosters, welke traditie tot in onze dagen gehandhaafd bleef bij de Trappistenorde. Uit het oogpunt van economie was het voor de kloosters immers belangrijk dat men, behalve voor eigen vlees, zuivel, aardappelen en groenten, ook in de eigen drankbehoefte kon voorzien. Bovendien werd dit brouwen van bier, vooral in kloosters die geen industriële produktie in de lakenindustrie leverden, gezien als een mogelijkheid om wat neveninkomsten te verwerven. Dit gold ook voor het klooster Coudewater. Deze bierbrouwerij verstoorde overigens weinig de stilte die er heerste binnen de kloostermuren, ofschoon zij in de geschiedenis van het klooster toch wel een paar keer aanleiding zal geven tot moeilijkheden, waarop we in de komende

hoofdstukken nog zullen terugkomen.

Het enige geluid dat de stilte wat verbrak, was het kwetteren der vogels, het geruis van de habijten, het vege van bezems, het gezang of gebed der kloosterlingen in de kapel en het praten tijdens de recreatie-uurtjes. Slechts wanneer er verbouwd moest worden, kon men ook nog het geluid van zaag, hamer of bijtel horen en het geluid van metselwerk, zoals dit gebeurde onder Prior Tilman van Gorcum in 1510, toen de gebouwen van het Broedersconvent grondig werden vernieuwd, en in 1520, toen, in hetzelfde jaar dat Abdis Heylwich Oyvers stierf, onder Abdis Isabeel van Beek de Zustersslaapzaal geheel vernieuwd werd. Maar ook deze werkzaamheden werden meestal door de buitenbroeders in de grootste stilzwijgendheid verricht, vooral wanneer deze plaatsvonden in het Zustersconvent. Het overleg over deze verbouwingen geschiedde door de Abdis in het bijzijn van twee Zusters, met de buitenbroeders. Het toezicht op de uitvoering van deze werkzaamheden werd uitgevoerd door de *knechezuster*, die steeds in gezelschap van een andere Zuster de aanwijzingen gaf aan de buitenbroeders. Deze *knechezuster* werd blijkbaar altijd verondersteld ook de "oudste, devootste en stichtigste" te zijn, want de "jongste" Zuster moest tijdens deze contacten met de buitenbroeders steeds blijven zwijgen, terwijl de oudste in korte bewoordingen alles diende uit te leggen.

Toch wil dit alles niet zeggen dat zowel het Broeders- als Zustersconvent geen invloed ondergingen van de onrust die er in de Brabantse gewesten heerste, met name in de stad Den Bosch. De schaarse contacten die het klooster met de buitenwereld onderhield en waarover we reeds in het vorige hoofdstuk spraken, waren ruim voldoende om ook het klooster Coudewater op den duur de invloed daarvan te doen ondergaan. Via deze contacten kwamen immers ook gevaarlijke ziektekiemen het klooster binnen, zoals in 1516-1517, toen er "te Den Bosch eene verveerlycke siecte regneerde, gheuoemd pleuris ofte de steect, daer menich mens aan sterft, oft perstlencie hadde gheweest". In het Dodenboek van Coudewater zien we voor het jaar 1517 zelfs niet minder dan elf sterfgevallen vermeld met de toevoeging *a peste* (door de pest). Het waren Sr. Mechtelt van Diepenbeeck, Sr. Cecilo van Houtum, Sr. Christijn Gielis, Sr. Peterken Slinglant, Sr. Agnes Dexenter, Sr. Heylwich Stempeles, Sr. Jutta van Doeren, Sr. Margriet van Wetten, Sr. Jan Brents en Broeder Roeloff, welke laatste als buitenbroeder mogelijk de ziektekiemen Coudewater heeft binnengesmokkeld, zoals later in 1558 ook heel duidelijk zal blijken dat de procurator Broeder Jan Eymberts, die dan als enige in Coudewater sterft aan de pest, deze ziekte opliep bij het boodschappen doen in Den Bosch.

Of de besmettelijke ziekte, die in 1529 in Den Bosch heerste als "een verveerlycke siecte, gheuoemt de Engelse of die sweetende siecte", ook door deze contacten Coudewater binnendrongen is, is niet uit het Dodenboek op te maken. Er staan voor dat jaar wel vijf sterfgevallen vermeld, onder wie heer Symen Heym, een oud-ridder, die in Coudewater zijn toevlucht had gezocht om er zijn oude dag in stilte, rust en gebed door te brengen, en Sr. Agatha Ewerts, die de eerste Mater en dus de stichteres van het klooster te Den Briel is geweest. Er staat echter niet bij ver-

meld dat zij stierven *a peste*. Maar wanneer reeds de besmettelijke ziektekiemen van allerlei aard zich op deze manier toegang wisten te verschaffen, dan moet het ons niet verwonderen dat ook de geestelijke ziektekiemen van de buitenwereld uiteindelijk toch de kloosterpoort van Coudewater wisten binnen te dringen. Dat de maatschappij toen reeds ziek was, zal trouwens geen enkele geschiedschrijver ontkennen, al zullen verschillende van hen hiervoor soms andere redenen en bewijzen aanhalen. We zijn het echter met L.J. Rogier eens, dat er zoveel complexe redenen van maatschappelijk verval aan te wijzen zijn, dat deze niet onder een noemer te vangen zijn, noch onder een kerkelijke noch onder een maatschappelijke noemer. Het ligt echter niet in de lijn van onze geschiedenisbeschrijving van het klooster Coudewater om hierover breed uit te weiden. We zullen er hier mee volstaan deze redenen in het kort te vermelden. 1) Karel V maakte er een gewoonte van steeds veelvuldiger in Spanje te verblijven, zodat de Nederlandse gewesten zijn bestuur, dat als te centralistisch voor velen toch al moeilijk verteerbaar was, steeds meer gingen ervaren als het bestuur van een vreemde overheerser. 2) De Engelse concurrentie in de lakenindustrie maakte de Nederlandse lakenindustrie kapot, zodat er werkeloosheid intrad en armoede, die de bedelarij en de criminaliteit sterk bevorderden. 3) De kloosters konden vanwege hun goedkope werkkrachten deze Engelse concurrentie nog wel een tijd lang het hoofd bieden, maar behalve dat dit door de gilden gezien werd als een voor hen fnuikende concurrentie, bracht deze kloosterindustrie steeds minder inkomsten, zodat de kloosters behalve voor hun eigen onderhoud in steeds mindere mate konden voldoen aan het beroep dat het groeiende aantal armen op hun liefdadigheid deed. 4) Door de invoer van veel goud en zilver uit Amerika daalde de waarde van het geld onrustbarend, waardoor de koopkracht van de mensen steeds minder werd en de armoede steeds groter lagen van de bevolking in haar greep kreeg. 5) De oorlogen van Karel V eisten steeds meer belastingen, die des te rampzaliger gevolgen hadden toen in de Deense successie-oorlog, waarin Karel V zijn zwager Christiaan II weer op de troon wilde helpen, het broodkoren tot een ongekend hoge prijs opvoerde, omdat de Denen de Sont afsloten, waardoor de grote leveranciers van ons koren, de Oostzeelanden, niet meer in staat waren te leveren. Om al deze redenen waren de Nederlanden, Brabant niet uitgezonderd, een gunstige voedingsbodem geworden voor allerlei revolutionaire ideeën op politiek en geestelijk terrein. Ideeën die vooral door het Lutheranisme vanuit Duitsland via de noordelijke gewesten ook Brabant binnendrongen en de geesten in verwarring brachten. 6) De centrale regering, die nog het middeleeuwse principe *Cuius regio, illius et religio* (vrij vertaald: de onderdanen dienen dezelfde godsdienst te belijden als hun koning) huldigde, meende met een streng optreden door middel van inquisitierechtbanken dit alles het beste te kunnen bestrijden en keek daarbij niet zozeer naar de individuele schuld van de verdachte alswel naar de beveiliging van haar macht, omdat zij er belang bij had, dat bepaalde opinies werden uitgeroeid. Met andere woorden, ketterij was in hun ogen eigenlijk meer een soort van majesteitschennis of landsverraad en de bedrivers

daarvan moesten daarom vervolgd en gestraft worden. Voor het gemak werden door de centrale regering zowel de echte intellectuele hervormers, die afkerig waren van geweld, daarom maar op een hoop geveegd met de ordinaire rovers en vernielzuchtigen, die zich schuldig maakten aan de beroving en vernieling van kerken en kloosters. Immers, zo er al predikanten waren die deze benden aanspoorden tot deze vernielzucht, het gros van de intellectuele hervormers betreurde dit ten zeerste. Ook de theologen die aan deze inquisitierechtbanken verbonden waren, waren het op enige uitzonderingen na beslist niet eens met de strenge besaffing zelfs van hen, die inderdaad schuldig bevonden werden aan ketterij, en probeerden nog al eens dergelijke processen te rekken of de daden der verdachten te verontschuldigen, tot grote ergernis van de landsregering, of hen, zo zij al bezield waren van bepaalde ketterse gedachten, tot andere inzichten te brengen. Paus Adrianus VI schreef daarom ook in een brief aan Erasmus: "bekering is een oneindig beter middel dan de roede der keizerlijke wetten."

Wordt vervolgd.

Neomisten deel 4: Leo en Xaverius Geurts uit Hintham in 1941

Henk de Werd

Op 20 juni 1941 schreef de Provinciale Noordbrabantsche en 's-Hertogenbossche Courant: "Vrijdag 15 Augustus en zondag 17 Augustus a.s. belooft een heugelijke dag te worden voor de parochianen van Hintham. Als dan hopen twee zonen der parochie hun eerste plechtige H. Mis op te dragen, nl. de WelEerw. heeren Leo Geurts van de orde der Norbertijnen uit Heeswijk en Herverius Geurts van de Paters van het H. Hart van Tilburg. Dit zijn reeds drie zonen uit een gezin. De WelEerw. heer Renier Geurts is nl. rector in Schinnen. Deze plechtige gebeurtenis is de eerste van dezen aard voor deze bloeiende parochie." De krant maakt in dit kleine stukje enkele hinderlijke fouten. Het is niet Herverius Geurts, maar Xaverius Geurts en Reinier Geurts is geen broer van de neomisten, maar een neef. Dezelfde krant meldde op 14 augustus 1941: "Twee eerste plechtige H. Missen. Morgen, feestdag van O.L.Vrouw ten Hemelopneming en a.s. Zondag 17 Aug. hoopt de parochie van St. Anna een plechtige gebeurtenis te beleven. Morgen toch zal de eerw. heer Leo Geurts van de orde der Witheeren te Heeswijk, die op Zondag 3 Augustus uit de handen van Mgr. Th. van Roosmalen C.S.S.R. in de Capucijnenkerk te Den Bosch de heilige priesterwijding heeft ontvangen, zijn eerste plechtige H. Mis in de parochiekerk van de H. Moeder Anna opdragen. Zijn heerbroer, de Eerw. Pater Xaverius Geurts, missionaris van het H. Hart, die zondag jl. 10 Au-

Met een eeuwige liefde heeft God
ons bemind, daarom opgeheven van
de aarde heeft Hij ons uit medelijden
tot Zijn Hart getrokken.
(H. Hart officie.)

HERINNERING AAN ONZE
H. PRIESTERWIJDING

's Hertogenbosch   Middelbus Stein
3 Aug.   10 Aug.

EN
EERSTE PLECHTIGE H. MIS

te Hintham
15 Aug.   1941   17 Aug.

RAFAËL LEO

O. Praem.

FRANCISCUS XAVEER

M. S. C.

GEURTS

Heer zegen Vader en Moeder, Heerbroer
en Zusters en allen die ons in de opgang
naar 't H. Priesterschap, om U weldeden.

Moeder Maria, bescherm ons priesterleven.

TER HERINNERING

AAN ALLEN

H. PRIESTERWIJDING

's HEERENBERG   30 MEI 1942

EN

EERSTE PLECHTIG H. MISOFFER
HINTHAM   26 JULI 1942

Gerard Geurts

MISSIONARIS VAN AFRIKA

(Witte Pater)

Almachtige God, die in Uw beminde
Zoon, Koning van het heelal, alles
hebt willen vereenigen, verleen goed-
gunstig, dat alle volken, die door de
sonde verzwakt, in oneenigheid leven,
zich aan zijn zoete heerschappij on-
derwerpen. (Rom. Mismaal)

O.L.Vr. van Afrika, geleid mij door mijn Priester-
Missionarisleven.

gustus te Stein uit de handen van Mgr. Lemmens de heilige priesterwijding heeft ontvangen, zal a.s. Zondag 17 Augustus in de parochiekerk der H. Moeder Anna zijn eerste plechtige H. Mis opdragen. De twee jonge priesters zullen morgen aan de ouderlijke woning in de Jasmijnstraat door een feestcomité uit bewoners van het Hinthamse park door bruidjes worden afgehaald en naar de kerk geleid, alwaar pastoor Hoekx hen zal ontvangen. De Eerw. heer Leo Geurts van de Orde der Witheeren zal dan zijn eerste plechtige H. Mis opdragen. Hierbij zal hij worden geassisteerd door zijn heerneef, den WelEerw. heer Reinier Geurts, rector te Schin-
nen, als presbyter assistens. Als diaken zal fungeren zijn heerbroer de WelEerw. pater Xaverius Geurts, terwijl zijn heerneef, de weleerw. heer Paul Geurts, semina-
rist, zal fungeren als subdiaken. De feestpredikatie zal worden gehouden door den Eerw. heer Sars, kapelaan te Roermond. Op zondag 17 Augustus zal pater Xave-
rius zijn eerste plechtige H. Mis opdragen. Hierbij zal hij worden geassisteerd door zijn heerbroer Leo Geurts, als diaken, terwijl zijn dorpsgenoot Gerard Geurts van
de witte Paters van Kardinaal Lavigerie zal fungeeren als subdiaken."

Op zaterdag 16 Augustus deed de krant verslag van de eerste H. Mis van Leo Geurts op de feestdag van O.L.Vrouw ten hemelopneming, 15 augustus dus. "Gis-
termorgen heeft in de parochie van de H. Moeder Anna te Hintham een zeer bij-
zondere plechtigheid plaatsgevonden. Voor de eerste maal sinds de oprichting werd
er een plechtige eerste H. Mis opgedragen en wel door den Eerw. heer Leo Geurts
van de orde der Norbertijnen, daarbij geassisteerd door den Eerw. heer Xavier
Geurts, missionaris van het H. Hart als diaken, den Eerw. heer Paul Geurts, semi-

narist, als subdiaken, den WelEerw. heer Reinier Geurts, rector te Schinnen als presbyter-assistens, den Eerw. heer Gerard Geurts van de Witte Paters van Afrika als ceremoniaris, terwijl de feestrede werd gehouden door den Wel. Eerw. heer A. Sars, kapelaan der Kathedrale kerk te Roermond. De neomist werd op zijn weg van het ouderlijk huis naar de kerk begeleid door de heeren van een uit de wijk opgericht comité en een stoet bruidjes, feestelijk getooid met witte bloemen en groene slingers. Had het comité reeds aan de verzorgers van de bruidjes laten zien, dat het met iets moois voor den dag wilde komen, voor de versiering en aankleding van de kerk was er maar een roep: het is keurig. Hoewel sober was er met weinig middelen een geheel bereikt, dat buitengewoon smaakvol was en dit succes is zeker voor een niet gering gedeelte te danken aan den heer Joh. v. Lokven van de Gele Hoeve, die alle bloemen en planten leverde. Het niet versterkte parochiale zangkoor voerde onder leiding van den heer Broeren op buitengewoon verdienstelijke wijze de 4-stemmige Mis van F. Gruber uit. Ook werd de 4-stemmige cantate *Hulde aan het Priesterschap* van J. Haagh C.Ss.R. gezongen. Nadat de neomist nu wederom door bruidjes en het comité naar zijn ouderlijk huis was begeleid, werd hem hier door een der bruidjes met een aardige gelukwensch een mand bloemen overhandigd, terwijl de voorzitter van het comité een geschenk onder couvert aanbod. De neomist zelf het woord nemende zei getroffen te zijn door den band die hier geloovigen aan de Priester verbindet en dankte allen die medegewerkt hadden voor de hulde die zij niet aan zijn persoon maar aan het H. Priesterschap gebracht hadden en gaf allen zijn Priesterzegen. 's Middags volgde er nog een plechtig lof met processie en zong het koor: *Juravit Dominus* van Alph. G. J. Mosmans. Zondag a.s. vinden deze plechtigheden opnieuw plaats daar dan een broer van den Eerw. heer Leo Geurts eveneens zijn eerste plechtige H. Mis zal opdragen."

Pastoor Hoekx in Hintham, pastoor te Hintham van 1931-1951. Coll. Heemkundekring Rosmalen.

Van deze plechtigheid doet de krant van 18 Augustus 1941 verslag: "Heeft de Parochie van de H. Moeder Anna te Hintham wel lang op zijn eerste plechtige H. Mis moeten wachten, thans komt zij met twee neomisten in één week voor den dag. Deze keer was het pater Xaveer Geurts, Missionaris van het H. Hart, die voor het

eerst een plechtige H. Mis opdroeg. De pastoor, die de feestpredikatie hield, begon over de verhevenheid van het H. Priesterschap te spreken en toonde aan hoe buitengewoon begenadigd de ouders van deze neomist moesten zijn, daar zij thans drie zoons voor het altaar zagen staan en bood daarna namens de Missienaai-kring aan ieder der beiden neomisten een kazuifel aan. De kerk was buitengewoon smaakvol versierd en de bloemist Joh. van Lokven van de Gele Hoeve had alles nog eens grondig nagekeken en waar noodig de bloemen ververscht. Evenals Vrijdag werd de neomist met een flinke schare bruidjes van het ouderlijk huis gehaald en wederom teruggebracht en bood de voorzitter van het wijkcomité ook hem een geschenk onder couvert aan. Vooral mogen wij niet vergeten het parochiale zangkoor te vermelden dat met uitsluitend eigen zangers de 3-stemmige mis van Perosi uitvoerde, terwijl na afloop van de plechtigheden de 4-stemmige cantate *Hulde aan het Priesterschap* van J. Haagh C.S.R. en na het Lof *Haec Dies*

Na een geduldig gedragen ziekte is in de vrede en de vreugde van onze Heer Jezus binnegetroden, na 81 jaar temidden van ons geleefd te hebben, onze geliefde medebroeder, broer, oom en huisgenoot

LEO GEURTS

Norbertijn van de Abdij van Berne

☆ Weert, 22 augustus 1914

† Heeswijk, 4 februari 1996

Hij begon zijn religieus leven op 8 oktober 1935 en verbond zich door geloften op 17 september 1937. Na zijn priesterwijding op 3 augustus 1941 was hij op diverse plaatsen werkzaam in het basispastoraat, met name te Vlijmen (1942-1944), Den Dungen (1945-1957), Geldrop (1957-1960) en Berlicum (1960-1966). Ten slotte werd hij pastoor van de Lambertusparochie te Haarsteeg (1966-1983). Na zijn afscheid op 10 april 1983 nam hij zijn intrek in Huize De Bongerd te Heeswijk, waar hij - voorzien van de ziekenzalving op 20 november 1995 - overleden is in de vroege morgen van zondag 4 februari.

Wij bevelen onze goede en hartelijke medebroeder in uw gebeden aan, opdat hij voor goed geborgen mag zijn in Gods liefde.

Heeswijk, 4 februari 1996

Abdij van Berne

5473 AD HEESWIJK

Abt A. Baeten en medebroeders

Familie Geurts

Huisgenoten van De Bongerd

Rond zijn stoffelijk overschot houden wij een avondwake op woensdag 7 februari om 18.30 uur in de abdijkerk te Heeswijk.

Zijn leven en werken willen wij gedenken in een verrijzenisliturgie op donderdag 8 februari om 11.00 uur in de abdijkerk, waaraan hij zich door professie gebonden had. Daarna leggen wij hem te rusten op het kerkhof van de abdij. Na de uitvaart is er in de abdij gelegenheid om uw deelneming te betuigen aan zijn medebroeders en familieleden.

Leo ligt opgebaard in de kapittelzaal van de abdij, waar u afscheid van hem kunt nemen.

van Alph. Vrancken gezongen werd. Den heer Broeren en zijn zangers komt dan ook een bijzonder woord van lof toe voor de buitengewone prestatie die zij geleverd hebben."

Leonardus van Druenen

Henk de Werd

Op nieuwjaarsdag 1941 overleed in Hintham Leonardus van Druenen, zoon van de grote Lambertus van Druenen, die vanaf de oprichting van de Hinthamse kerk en parochie in 1910 kerkmeester was en tevens directeur van het gelijknamige bouwbedrijf. Leonardus van Druenen werd geboren te Hintham op 7 juli 1888. Hij was gehuwd met Cornelia J. van Roosmalen.

Familie Lambertus van Druenen te Hintham. In het midden, tussen de ouders, Leonardus van Druenen.

De Bossche krant schrijft op 2 januari 1941: "In zijn woning te Hintham is gisteren plotseling op den leeftijd van 52 jaren overleden de heer Leonardus Wilhelmus van Druenen, directeur van de N.V. Aannemings-Maatschappij voorheen L. van Druenen en Zoon en secretaris-penningmeester van de afdeling 's-Hertogenbosch van den Nederl. Aannemersbond en Patroonsbond voor de Bouwbedrijven in Neder-

land. In den heer L. van Druenen verliest de aannemerswereld een harer meest markante figuren en zijn gezin een voorbeeldig echtgenoot en vader. In breede kringen zal met ontroering dit vroeg verscheiden worden vernomen." Dezelfde krant schrijft op 4 januari 1941: "Heden morgen had in Hintham de plechtige uitvaart en begrafenis plaats van het stoffelijk overschot van wijlen den heer Leonard van Druenen. De parochiekerk der H. Anna was tot in de uiterste hoeken gevuld en tientallen moesten zich met staanplaatsen tevreden stellen. In het

Bidprentje van Leonardus van Druenen, overleden te Hintham op 1 januari 1941. Coll. Henk de Werd.

stemmige bedehuis heerscht ondanks de drukte een devote stemming. Het hoofdaltaar is in diepen rouw gehuld en flankerend kaarslicht verspreidt een droefgeestige gloed. Het stoffelijke overschot van hem, die door zijn gezin en door de armen der gemeente, wier stille doch groote weldoener hij was, diep vereerd werd, wordt in een langen rouwstoet ter kerke gesteld. Een schat van bloemen en kransen wordt voorafgedragen. Bij aankomst aan de kerk wordt het lijk ingehaald door pastoor Hoekx met assistentie van pater Stanislaus van de H.H. Harten te Nuland en kapelaan Dekkers uit Rosmalen. Het versterkt zangkoor onder leiding van den heer H. Lambermont zong de 3-stemmige Mis van Perosi, terwijl de orgelbegeleiding was toevertrouwd aan den heer K. Remmers. De met rouw omfloerste vereenigingsvanden werden ter zijden van het altaar opgesteld. Na de kerkelijke plechtigheden bij de absoute door de pastoor zong het koor *Canticum Zachariae*. Onder de aanwezigen merkten wij op: Jhr. F. von Heijden, burgemeester van Rosmalen, hoofden van diensten der gemeente 's-Hertogenbosch namens burgemeester Van Lanschot,

chefs van diensten van Rijks- en Provinciale Waterstaat en het Geniecommandement Breda, waaronder dit district ressorteert: voorts het hoofdbestuur van den Nederlandschen Aannemersbond, bestuur en leden der afdeeling 's-Hertogenbosch: evenzoo van de Nederlandsche vereeniging van Werkgevers in het Wegenbouwbedrijf en van de Vereeniging van Bitumenwegenconstructeurs. Op het verloop der verdere plechtigheden zullen we in ons blad van a.s. Maandag terugkomen." En inderdaad kwam de krant 's maandags, 6 januari 1941, uitgebreid terug op de begrafenis van Leonardus van Druenen uit Hintham. "In aansluiting op de berichtgeving van Zaterdag omtrent de plechtige begrafenis van wijlen den heer Leonard van Druenen, melden wij nog het volgende: na de absoute aan de uitgang der kerk trok de rouwstoet naar de achter het bedehuis gelegen doodenakker, waarover een dun wit sneeuwkleed als een allesdekkende wade was uitgespreid. De kist met het stofelijk hulsel van den beminden patroon werd gedragen door de oudste werklieden met wie hij zoo vaak een zwaar en moeilijk werk had tot stand gebracht en die hun werkgever de laatste eer wilden bewijzen. Achter het lijk volgden de vele bloemstukken en kransen, de familie, genoodigden en het voltallig personeel, alsook vertegenwoordigers van vereenigingen. Velen had deze man welgedaan in zijn leven, velen waren dus gekomen om hem op dezen laatsten tocht te vergezellen en zoo stonden dan honderden om de groeve van dezen eenvoudigen harden werker, die naar menschelijk begrip te vroeg was ontvallen aan zijn voorbeeldig gezin, de groote zaak, waarvan hij een machtige steunpilaar was en de gemeenschap die in hem een nobel mensch, een voortreffelijk christen en edel weldoener verloor. Diep geroerd door dit plotseling overlijden schaarden allen zich dicht rond de open aarde, één in gebed met den priester die de laatste zegeningen over hem uitsprak. En terwijl de kist langzaam in de bevroren aarde nederzonk, het omfloerste vaandel zich diep bewoog, wierpen allen een laatsten langen blik op het zilveren kruis, dat als symbool van zijn oprechte christendom met den diepbetreurde in diens laatste rustplaats medeging. Het was een afscheid voor immer, treffend en pieus, zoodat velen hun ontroering nauwelijks konden bedwingen. In de koude vrieslucht stonden de werkers met ontbloot hoofd voor het laatst om hun patroon geschaard, die voor hen niet alleen een werkgever, maar een vriend en trooster en steun was in hun harde, moeilijke leven. Als voorzitter van de afd. Den Bosch van den Ned. Aannemersbond sprak de heer Jac. van Dun een ontroerend afscheidswoord en getuigde hoe dit plotseling verscheiden innig medelijden wekte en diepen indruk maakte. Hartelijk dank sprak hij aan dit graf uit voor het vele goede, dat de overledene tijdens zijn werkzaam leven ook voor den Bond had verricht. Hij schetste hem als een man met een nobel hart, rechtvaardig en bereid steeds zijn diensten te geven, een aannemer zoals er weinigen zijn. Namens het hoofdbestuur van de Ned. Aannemersbond en Patroonsbond van Bouwbedrijven in Nederland sprak de heer mr. Bouman, vertolkend de gevoelens die de 3000 leden bij dit overlijden bezielen. Van Druenen was een overtuigd mensch in zijn leven, diende God, zijn medemenschen en de gemeenschap. Hij voelde zich aangetrokken tot organisatorisch werk, drukte

de voetsporen zijns vaders en zette diens traditie voort. Hij was voor allen een zeer goed collega en vriend, die met raad en daad wist bij te staan in de moeilijkheden des levens. Hij had een groote plaats in het bouwbedrijf, was een man van beproefde eigenschappen die zijn gave en reine persoonlijkheid deden zien. Voor al wat hij ons gegeven heeft zijn wij hem dankbaar en zullen wij hem gedenken om wat hij in ons leven heeft gebracht, besloot spreker. De heer Kreté sprak een afscheidswoord als vriend, den overledene dankend voor de zorg waarmede hij hem in ramp en tegenspoed omgaf. Hem over dit graf de hand reikend naar gene zijde, getuigde spreker, hoezeer de overledene zich ook voor de gemeenschap verdienstelijk heeft gemaakt. Namens de Ned. Vereeniging van Wegenbouwers sprak de heer Blanke, behoefte gevoelend aan deze laatste rustplaats te getuigen van groote waardeering en respect voor wijlen den heer van Druenen wiens beminnelijke persoonlijkheid men in het hoofdbestuur moeilijk zal missen en wiens nagedachtenis voortdurend in hooge eere bij allen zal voortleven. Namens het geheele personeel sprak tenslotte de heer Kwik een korte, maar diepgevoelden afscheidsgroet, verklaarend dat het voorbeeldig werkzaam leven van den overleden patroon allen een stimulans zal zijn in het werk dat blijft. Een broer van den overledene, de heer Lambert van Druenen, dankte voor de bewezen eer."

In zijn begrafenisboek noteerde pastoor

Hoekx van de Hinthamse Annaparochie: "Leonardus Wilhelmus van Druenen, echtgen. van Cornelia J. van Roosmalen. Geboren te Hintham 7 Juli 1888. Lid der Eerewacht van het H. Sacrament. Plotseling overleden te Hintham 1 Januari 1941,

Grafsteen van Leonardus van Druenen en echtgenote Cornelia van Roosmalen op het parochiekerkhof te Hintham. Coll. Henk de Werd.

bediend H. Olie. Begraven 4 Januari om half 11, 1ste klas solemneel: zegel f 0,10; 100 pond was f 100,-; groote rouw f 50,-; volledig koor f 15,-; celebrant met assistenten f 45,-; organist Remmers f --,-; campana niet geluid f --,-; 2 baarkleeden f 7,50; personeel service f 5,00; misdienaars 6 x f 0,25: f 1,50; een maand aflezen f 1,00; 1 jaar zielboek f 0,30; 2 kaarsen bij rozenkrans f 1,20; graf maken f 2,50; 6 H. Missen f 15,-; bidprentje 500 stuks van nr. f 30,65; grafmonument recht van opstal f 25,-; 12 gel.mnd (1 jaar lang, elke maand dus een maandstond-mis) f 30,-; nog 30 gelezen missen f 75. Totaal f 404,75."

W.W. Westerlaken 40 jaar priester

Overgenomen uit De Molen, december 1979. De foto's die hier afgedrukt zijn, zijn ter beschikking gesteld door Jo Westerlaken, broer van Wim.

Zondag 23 december a.s. zal het veertig jaar geleden zijn dat pastoor Westerlaken

Eerste H. Mis van Pastoor Westerlaken na zijn terugkeer uit Brazilië.

in de kathedraal van Diamantina (Brazilië) door aartsbisschop Dom Seratini Gomes Jardim tot priester werd gewijd.

Pastoor Wersterlaken studeerde aan het klein-seminarie der PP Montmortanen in

Schimmert (L.) en verder aan het groot seminarie te Atrecht (Arras) Frankrijk. Gezien zijn hardhorendheid was het moeilijk om in Europa priester te worden. Hij voltooide uiteindelijk zijn studies aan het provinciaal seminarie te Diamantina (Brazilië). Op 23 december 1939 werd hij aldaar tot priester gewijd. Nadien werkte hij in het bisdom Arassuahy, waar mgr. J. de Haas, franciscaan, bisschop was. Hij was pastoor van verschillende parochies, o.a. Salto da Divisa en Rubim, maar gedurende vier jaar van drie parochies samen, nl. Turmalina, Minas-Novas en Veredinha, samen zo groot als Noord-Brabant, met plm. 40.000 inwoners, allemaal katholiek.

In 1940 werd Nederland bezet, en weldra bleef hij verstoken van berichten van zijn familie en omgekeerd. Zijn vader was al meer dan een jaar overleden voordat hij het vernam. In 1946 keerde hij terug naar Nederland en droeg in Rosmalen zijn Eerste H. Mis op. Om gezondheidsredenen keerde hij niet terug. Tot eind 1950 was hij rector van het St.-Augustinusgesticht te Gellik (Belgisch Limburg) en hulppastoor van de parochie. In 1951 keerde hij terug naar Brazilië, en was hij pastoor-deken van Minas-Novas, Turmalina en Veredinha. Dit keer bleef hij tot 1955, eind dat jaar moest hij het weer opgeven vanwege gezondheidsredenen.

Bij zijn terugkeer was hij achtereenvolgens kapelaan te Oischot en Deurne. Op 1 juli 1963 aanvaardde hij het pastoraat over de parochie Boerdonk. Na 13 jaar ging hij met emeritaat en vestigde hij zich in Rosmalen, zijn geboortedorp, en wel aan de Wethouder Noppenlaan 20.

De installatie van Wim Westerlaken tot pastoor in Boerdonk (juli 1963).

De viering van zijn 50-jarig priesterschap in 1990.

Boven: 50-jarig priesterfeest. Onder: Wim Westerlaken in zijn woonhuis, Weth. Noppenlaan 20.

In het kort

Chronologie Rosmalla (Extra). Op verzoek plaatsen wij hier een overzicht van de volgorde van verschijnen van *Rosmalla* en *Rosmalla Extra*, ten behoeve van mensen die de tijdschriften in volgorde van verschijnen willen (laten) inbinden. *Eerste jaargang*: 1 (oktober 1990); 2 (april 1991); 3 (juli 1991); 4 (september 1991), boekje Open Monumentendag (september 1991), lesbrief (september 1991); 5 (december 1991); inhoudsopgave eerste jaargang (maart 1992). *Tweede jaargang*: 6 (maart 1992); 7 (juni 1992); 3 (september 1992); 4 (december 1992)¹. *Derde jaargang*: 1 (maart 1993); 2 (juni 1993); 3 (september 1993); *Rosmalla Extra* 1 (oktober 1993); 4 (december 1993). *Vierde jaargang*: *Rosmalla Extra* 2 (februari 1994); 1 (maart 1994); *Rosmalla Extra* 3 (april 1994); 2 (juni 1994); 3 (september 1994); *Rosmalla Extra* 4 (oktober 1994); 4 (december 1994). *Vijfde jaargang*: 1 (januari 1995); 2 (juni 1995); 3 (september 1995), *Rosmalla Extra* 5 (september 1995); 4 (december 1995). *Zesde jaargang*: 1 (maart 1996); 2 (juli 1996).

Activiteiten Heemkundekring. Het ligt in de bedoeling om eind augustus weer een fiets-/autotocht te organiseren. Op maandag 7 oktober zal Gerard Rooijackers voor onze kring een lezing houden

over volksgeloof. We hopen in het septembernummer het definitieve jaarprogramma 1996/7 te presenteren.

Wist U dat... Onze archivaris en secretaris onlangs hun 25-jarig huwelijksfeest gevierd hebben?

Drie historische dagen (4-5-6 oktober 1996). Dit jaar viert de provincie Noord-Brabant haar 200-jarig bestaan. In dit kader worden uiteenlopende activiteiten georganiseerd. Een hiervan is de manifestatie *Drie historische dagen*, die op 4, 5 en 6 oktober 1996 zal plaatsvinden in het Provinciehuis te 's-Hertogenbosch. Tijdens deze dagen presenteren de Brabantse instellingen en organisaties op het terrein van de Noordbrabantse cultuurgeschiedenis zich gezamenlijk aan het publiek. Musea, archieven, heemkundige en genealogische verenigingen, onderwijsinstellingen, bibliotheken en organisaties op het gebied van archeologie, monumentenzorg en de lokale en regionale geschiedsbeoefening laten tijdens de *Drie historische dagen* aan het publiek zien wat er in Noord-Brabant op dit terrein allemaal gebeurt. Voor meer informatie over deze dagen kunt U contact opnemen met de *Stichting Drie Historische Dagen*, Postbus 1104, 5200 BD 's-Hertogenbosch. Telefoon: (073) 614 16 193 / fax (073) 612 35 46. Nadere informatie volgt.

¹ De nummering van de tweede jaargang is wat verwarrend: nummer 6 is in feite het eerste nummer van de tweede jaargang, en nummer 7 het tweede nummer.

Inhoud

1

Th.G.J.M. Derksen

In memoriam Pastoor Wim Westerlaken

2

G. Rooijackers

Wooncultuur in Westbrabantse Kempen 4-slot

8

Harry Coppens

Jönnus van Rosmolle

12

Harry Coppens

Voor U gehoord 6

14

Harry Coppens

Schokkend nieuws uit Rosmalen

16

Kinderliedjes 11

17

Henk de Werd

Een rare kostganger

18

Henk de Werd

Dien van Muilekom

20

L. v.d. Aa

Veldnamen Rosmalen 4

22

J.C.M. Poelman

Van klooster tot psychiatrisch ziekenhuis 16

27

Henk de Werd

Neomisten te Rosmalen 4

31

Henk de Werd

Leonardus van Druenen

35

W.W. Westerlaken 40 jaar priester

40

In het kort

Sponsors

De uitgave van *Rosmalla* is mede mogelijk door financiële steun van (tenzij anders vermeld zijn alle bedrijven in Rosmalen gevestigd): Abelen BV, Makelaarskantoor, Burg. Mazairaclaan 2; Van Grinsven Sanidrome, Raadhuisstraat 4c; Bouwmans, Oliehandel, J., Tweeberg 1; Creij & Van Hoek BV Grond- weg- en waterbouw, Huisbergenweg 6; E.T.I.Bureau Linnenbank BV, Stationstraat 13; Foto Stijntjes, Molenhoekpassage 5; Gebouwenservice H. Pennings & Zn BV, Europaplein 14, Den Bosch; Gloudemans BV, W., Hintham 117; Heijmans BV, Ver. Bedrijven, Graafsebaan 13; Hoedemakers en Zonen BV, Aannemersbedrijf P., Hintham 68; Huijbregts en Peters Notarissen, Hoff v. Hollandlaan 5; Jaropa Holding BV, J. Stienstra, Bruistensingel 100, Den Bosch; Lambermont Assurantiebedrijf, A., Burg. Wolterstraat 1; Lotus BV Plumveeslachterij, Biestkampweg 2; Mierlo, Advocatenkantoor van, Pioenroosstraat 20; Modecentrum C. van de Graaf, Dorpsstraat 10; Pe & Pe schilders, Graafsebaan 18; Pennings Bouwmaatschappij BV, H., Sportlaan 21; Pennings en Zonen Bouwbedrijf BV, H., Dorpsstraat 4; Piels, Technisch installatiebedrijf, Friezenstraat 7; Rabobank Rosmalen, Raadhuisstraat 1; Reijmers Schoenen BV, Dorpsstraat 26; Timmers BV Bouwbedrijf, Heikampweg 6; Uden BV, Aannemersbedrijf A. v., Vliertwijksestr. 38c; Verbiesen, Brood- en banketbakker J., Molensstraat 34; Verstappen Handelsonderneming BV, Kloosterstraat 5a; Versteegen Schilderwerken BV, Oude Engelseweg 3a, Den Bosch; Villa Fleurie, De Driesprong; Voets Wegen Waterbouw, Gebr., Pinksterbloemstraat 4; V.O.F. Gebr. v.d. Plas, Schildersbedrijf, Graafsebaan 5.

Dagelijks passeren honderden en nog eens honderden voertuigen met meer of minder lawaai, al dan niet met aangepaste snelheid, onze Graafsebaan. Wie kijkt er dan ook niet met weemoed naar diezelfde weg in de jaren dertig? Een oase van rust, waar paard en kar nog ongestoord hun gang kunnen gaan in de schaduw van zoveel prachtige bomen. Links staat het boerderijtje van Tina Tibosch. Een kolossaal viaduct voor de beroemde rondweg kruist nu de Graafsebaan op deze hoogte. De bomen verdwenen voor een ventweg. Foto overgenomen uit Henk de Werd, *Rosmalen in oude ansichten deel 3* (Zaltbommel, 1982), afb. 60.